Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…мнай 1921 оной …брийн 21-hээ гарана | № 206 (13695) | 1974 оной сентябриин 3, вторник | Сэн 2 мүнгэн

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

ШЛЫКОВ ВАСИЛИЙ КОНСТАНТИНОВИЧЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, республикын эд хэрэглэлэй кооперацида олон жэлэй туршада hайнаар хүдэлhэнэйнь түлөө Яруунын аймагай Исэнгын совхозрабкоопой түрүүлэгшэ Василий Константинович **Шлыковые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной сентябриин 2.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

З. Т. ФИЛИМОНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэhөөр 70 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, республикын партийна, совет органуудта олон жэлэй туршада hайнаар хүдэлhэнэйнь түлөө пенсионер Захар Тимофеевич **Филимоновые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной сентябриин 2.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

…лоруссиин партийна организацида суртал бо…нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хү…үүлхэ хүдэлмэри тухай» асуудалые КПСС-эй …ральна Комитет хаража үзөө.

…шадые коммунис …хүмүүжүүлхэ хэрэгые …тухай КПСС-эй …ездын заабаринуу…гэбэри болгон, Бе…ин Компартиин ЦК, …обкомууд, горко…райкомууд суртал бо…нэбтэрүүлдэг кадрнуу…шэлэн томилхо, хүмүү…талаар ехэ хүдэл…ябуулна; шухала теоре…бэлэдхэлтэй, мэргэ…политическэ та…жанги, эдэбхигэй …шэдые суртал …хүдэлмэриин бүхы …удта ажаллуулхын …сэхээр оролдоно …КПСС-эй ЦК-гай аба…дотор тэмдэглэг…

…мэришэдэй, колхоз…интеллигенциин …эдэбхи ба ажа…хүгжөөлгэдэ, со…мүрысөө үргэнөөр …эрдэм, техни…дэбжэлтэ хур…түсэбтэ табан …даабаринуудые ам…дүүргэлгэдэ …бодол нэбтэрүүлдэг …хүсэлэл орол…Белоруссиин партий…шадамараар …элсүүлнэ. Пар…гадаадын …ойлгуулха, совет …интернацио…суртал коммунизм байгуулагшадай ёhо …олоной дунда идхан …Коммунис пар…совет арадай дайшал…алдарта ёhо …Эсэгэ ороноо …Агууехэ дайнай …совет хүнүүдэй ха…баатаршалгануудай …ажалшадые хүмүү…хүдэлмэри саг үргэл…Буржуазна, …үзэл суртална …байхаар респуб…ажалшад хүмүүжүү…Партийна, совет, …профсоюзай, комсо…органуудай хүтэлбэ…хүдэлмэрилэгшэд эдэ…ябуулгада эдэбхи…хабаадана.

…hайханай интелли…партийна организа…зүгhөө оролдосо …саг үргэлжын …хандуулhанай ашаар …холбоонуудай нэгэ…хүн зо…абари буридүүлгэдэ …үүргэ дээшэлүүлэг…Совет хүнүүдэй …абари зангые, …сэдьхэлые, фашис …эсэргүү …манайороной ара…гаргаhан түүхэтэ баа…элирхэйлэн ха…гүнзэгы удхатай, …зохёолнууд hүү…республика …

…руссиин партийна ор…суртал бодол …кадрнуудтай …hайн хүдэлмэри …эдэнэртэ зорюу…марксистско-ленин…таhалгаряагүй …теоретическэ …эмхидхэгдэжэ, …теориин ба полити…уласхоорондын харил…асуудалнууд, суртал …хүдэлмэриин тео…үндэhэ hуурин ууд …арга онолнууд эндэ …олон пропаган…лекторнууд, жур…марксизм-лени…университедүүдтэ …

…дотоодын ба га…политикын, экономи…байдалай, пар…комитедүүдэй, гүрэнэй …ажал ябуулгын …асуудалнууд ту…пропагандистска кадр…саг үргэлжэ мэдээсэ…суртал бодолой …ашаа үрые дээ…Компартиин ЦК, …журналистнуудта …пресс-конфе…редакторай …таhалгаряагүй …эмхидхэлэй-поли…хүдэлмэриин асуу…информационно …гаргадаг …суртал бодол нэбтэрүүл…кадрнуудта туhаламжа …тусхай бюллетень…

…гэгээрэлэй, эрдэм …хүдэлмэрилэгшэ…суртал бодолой, мэргэ…дээшэлүүл…политическэ бай…эдэбхиие хүг…партийна комите…анхаралаа ехээр хан…болоо.

Суртал бодолой, хүмүүжүүлгын ажал ябуулгын үрэ дүнгые hайжаруулхын тула социальна байдалай, ажалшадай ажалай ба ниитын эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ талаар научна шэнжэлгэнүүд хэгдэнэ. Ехэ ехэ предприятинуудай партийна комитедүүдэй дэргэдэ партиин райкомуудта, горкомуудта, обкомуудта, республикын компартиин ЦК-да тусхай бүлэгүүд эмхидхэгдэжэ, дороhоо оройhон мэдээсэлнүүдые шэнжэлэн согсолдог, тобшололнуудаа, зууршалгануудаа эхин партийна организацинуудта эльгээдэг юм.

Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие КПСС-эй ЦК hайнаар сэгнэхэ зуураа, манай общестын хүгжэлтын мүнөөнэй шата, коммунизм байгуулгын, коммунис ёhоор хүмүүжүүлгын үргэн зорилгонууд, уласхоорондын оршом соо үзэл сурталай тэмсэлэй хурсадалга хадаа суртал бодолой хүдэлмэридэ, тиимэhээ кадрнуудта бүри ехэ эрилтэ табина гэжэ тэмдэглэнэ. Энэ хэрэгтэ ушардаг дутуу дундануудтай эбсэжэ болохогүй.

Суртал бодолой хүдэлмэриин хэмжээ, аша үрые хэлбэришэгүй дээшэлүүлхэ, ажабайдалтай, коммунис байгуулалтын ажал хэрэгүүдтэй тэрэнэй холбоое бэхижүүлхэ шухала. Энэ гол шухала хэрэг. Эдэ эрилтэнүүдэй үндэhөөр үзэл сурталай хүдэлмэридэ, суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилологодо анхаралаа hулаар хандуулhанайнь түлөө КПСС-эй ЦК зарим партийна комитедүүдые шүүмжэлбэ.

Суртал бодолой-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин hайн дүй дүршэлые согсолгодо, тэрэниие үргэн ниитын дунда нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгэдэ олон партийна комитедүүд хангалтагүйгөөр анхаралаа хандуулна гэжэ Центральна Комитет заагаа. Кадрнуудые бэлэдхэхэ, эдэнэртэ заабари, зүбшэл үгэхэ үедөө суртал бодолой, политическэ ажал ябуулгын үдэр бүриин зорилгонуудые hайн hайхан абари зан, коммунис үзэл суртал ажалшадта хүмүүжүүлхэ холын хараата асуудалнуудтай хододоо шадамараар холбожо шададаггүй байна.

Һургуулинуудай, техническэ мэргэжэлэй училищинуудай, тусхай дунда hургуулинуудай, дээдэ hургуулинуудай бэелүүлдэг хүмүүжүүлгын ажал ябуулгада партийна организацинууд анхаралаа багаар хандуулна гэжэ КПСС-эй ЦК тэмдэглээ.

Ажалшадай бүхы коллективүүдые шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ, ажалдаа, социалис зөөридэ коммунис ёhоор хандалгые, хүнүүдэй хоорондо hайн hайхан харилсаа хүмүүжүүлхэ ёhотойл түбүүд болгохо хэрэгтэ анхарал hулаар хандуулагдана.

Олоhон дүй дүршэлдөө түшэглэн, суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ хэрэгые саашадань hайжаруулха, эдээнтэй хэгдэдэг хүдэлмэридэ ушардаг дутуу дундануудые усадхаха хэмжээнүүдые абахыень КПСС-эй ЦК Белоруссиин Компартиин ЦК-да, партиин обкомуудта, горкомуудта, райкомуудта даалгаа. Тиихэдээ суртал бодолой хүдэлмэри хадаа коммунизм байгуулгын, уласхоорондын империализмда ба хархис хүсэндэ, али бүхы оппортунизм ба ревизионизмда эсэргүү тэмсэлэй түрүү участок болоно гэжэ хараадаа абаха хэрэгтэй.

Коммунис байгуулалтын мүнөөнэй шатада, социальна хүгжэлтын хурдан түргэнөөр боложо байхада, экономическа байгуулалтын хэмжээн ехэ болоно; ажахые эрхилэлгын аша үрэ ехэтэй онол арга нэбтэрүүлэгдэнэ; совет хүнүүдэй эрдэм гэгээрэл, соёл культура түргөөр дээшэлнэ; мүн уласхоорондын оршон байдалда амгалан гуримаар зэргэ оршон байха гол ёhонуудай бэелжэ байхада, суртал бодолой тэмсэл улам үргэдэнэ, орёо болжо, үзэл сурталай хүдэлмэриин

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

МЭРГЭЖЭЛДЭЭ, ДҮРШЭЛДӨӨ hУРГАЯЛ

Таряа хуряалга 74

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХАБААДАХА ХЭРЭГ

Урдахи зорилгоёо, өөрынгөө харюусалгые hайн ойлгоод, бүхы хүсэл эрмэлзэл, мэргэжэл шадабаряа элсүүлжэ, хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлөө hаа, ямаршье хүн hакагдаа, хүлеэгдээгүй ехэ амжалта түйлажа заабол шадаха гээд би этигэдэгби.

Ростовско областиин «Московский» совхозой суута комбайнер Н. Б. Бочкарев сугтаа хүдэлдэг гурбан нүхэдтэеэ 23 час соо таhалгаряагүй хүдэлжэ таряа хуряахадаа, агрегат бүхэнөөр 2000 центнер ороohо сохижо абаа гэжэ газетэдэ уншаад, ехэтэ hонирхоо hэм. Эндэ ямаршье эди шэди үгы лаб даа. Гансал тэдэнэр хүсэл эрмэлзэлгэ ехэтэйгээр, габшагай шангаар ажаллажал иимэ үрэ дүн түйлаа. «Энэ амжалтатнай хадаа таанадай айхабтар ехэ шадабаритай бэрхэ, ургасын хуби заяанай түлөө арадайнгаа урда ехэ харюусалгатай байhанаа гүнзэгыгөөр ойлгодог, үндэр мэдэрэлтэй байhыетнай гэршэлнэ...» гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев амаршалгынгаа телеграмма дотор бэшэhэн байна.

Доной түрүү механизаторнуудай ажалай баатаршалга, нүхэр Л. И. Брежневэй амаршалгын халуун дулаан үгэнүүд Совет ороной, тэрэ тоодо манай ажахын бүхы комбайнернуудай зориг бадаруулба, шэнэ амжалтада уряалба. Социалис мүрысөөнэй эршэ хүсэ улам шангадхахыемнай эрина.

Һаяхан Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой комбайнер СССР-эй Верховно Соведэй депутат О. Б. Аюшеевэй бэшэгые «Буряад үнэн» газетын хуудаhанда уншаабди. Тэрэ ехэл зүб бэшэнэ. Олон хүнэй ажалаар, хара хүлhөөр ургуулагдаhан ороohо таряан гээшэ ёhотойл арад зоной алтан баялиг болоно. Эгээл тиимэhээ мүнөө Совет оронойманй захагүй үргэн ехэ таряалан дээрэ хэдэн зуу мянган таряашад, механизаторнууд унтаха нойр, амарха амаралтаяа мартажа, адхашье ороohо гээнгүй хуряажа абахын тула үдэр hүнигүй оролдожо байhаниинь бултанда ойлгосотой.

Ноёхон нютагай механизаторнууд баhал энэ ехэ хүдэлөөнэй хажуу талада байхагүй. Эхэ ороной амбаарта шэнэ ургасын таряа шадал зэргээрээ оруулалсаха, таряалан дээрэ гонзойхошье хоолос үлөөнгүй суглуулжа абахын түлөө хамсыгаа шамажа оронхой гэхэдэ алдуу болохогүй. Урда жэлнүүдтэшье манай колхозой комбайнернууд абаhан ургасынгаа хэмжээгээр, хэhэн ажалаараашье аймаг, республика соогоо яhалал түрүүшүүлэй зэргэдэ гаралдаад байдаг hэмди. Мүнөө жэлдэшье хүнэй хойно орохогүйбди гэжэ hанагдана.

Хэнэйшье мэдэhээр нёдондо жэлдэ зуниинь ган байгаад, намартаа айхабтар ехэ хура бороо орожо, ургаса хуряалгада нилээд түбэг тойбо татаhан, бэрхэтэй байдал ушаруулhан байгаа. Эндэ одоол бүхы мэргэжэл шадабари, hубэлгэн бэрхээ харуулха ушартай бологдоо. Хура бороогой забhарта 2—3 час соошье сэлмэхэлээрнь комбайнаа жолоодон, hалхи hэбшээндэ таряанай хатахые hамбаашалан хуряадаг байгаабди. Хура бороогүй байгаа hаань, hүни үдэрые илгангүй, агрегатаа минуташье миин байлгангүй хүдэлхые оролдодог hэмди.

Тиигэжэ сагай уларилай таарамжагүй байгаашье hаань, таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа шадаhанай ашаар, манай отделени бүхы 4761 гектар таряалангай га бүриhөө 11,5 центнер ороohо абаа hэмди. Би өөрөө хамта 1500 шахуу гектар таряа амяарлан хадаад, баал суглуулжа сохёод, 6248 центнер ороohо бункертаа оруулааб. Иимэ үрэ дүн түйлаhанайнгаа ашаар социалис мүрысөөнэй дүн гаргахада аймаг соогоо түрүү hуури эзэлээд, «Алтан хоолос» шанда, чемпион гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртөө hэм.

Энэ жэлдэ бүхэли зундаа, таряанай түлэг ургаха, эдеэшэхэ үедэ ган гасуур боложо, бүхы дээрээ манай колхоздо таряан тиимэшье hайнаар гараагүй. Диилэнхидээ набтараар урганхай. Мүн энэ жэлдэ таряанай ургаса хэзээ хэзээнэйхиhээ эртэ шарлажа, сагhаа урид сабшаха, хуряахаар болоо. Эдэ бүгэдэhөө боложо, мүнөө жэлдэ манайда ургаса хуряалга нилээд шахардуу саг соо үнгэргэгдэхэ болоод байна.

Иимэ ган гасуур болоошье hаань, газар таряалангаа hайнаар эрхилдэг, түрүү онол арга, технологи хэрэглэдэг болоhоноймнай ашаар бүхы дээрээ муу бэшэ ургаса абтахаар гэжэ hанагдана. Гансал энэ таряас нэгэшье гээлтэгүйгөөр, монсогоршье ороohо айруулжа унагаангүй, гонзогоршье хоолос газарта үлөөнгүй хуряажа абаха хэрэгтэй. Энэ нэн түрүүн бидэл, комбайнернуудай оролдолго шадабариhаа сум дулдыдаха.

Ороohо таряан мууса ургаа гээд, хайша хэрэгээр, гээлтэтэйгээр, аали нобшоор хуряажа яашье болохогүй. Газарhаа өөдэ 20—30 сантиметрээр ургаhан бүри набтархан таряашье хуу хуряажа абахабди. Энээнhээ гадна, мүнөө жэлдэ олонхи полиин таряанай нэгэ жэгдээр эдеэшэhэн дээрэhээнь тэрэнэй айража унахаhаань урид заримыень түргэн амяарлан сабшаха, эхэнхиень комбайнаар сэхэ хуряаха болонобди. Эндэ гол түлэб богони болзор соо бүхы таряагаа хуряажа абаа hаа шүүхэ байнабди. Тиимэhээ агрегадаа минуташье миин байлгахагүй, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ гээшэ гол шухала.

Би энэ жэлдэ нёдондонойхиhоо үшөөл ехэ таряа хуряаха hанаатайб. Комбайншье яhала hайнаар заhабарилагданхай, эбдэрхэ, hаатаха ушар үзэгдэхэгүй бэзэ гээд найданаб.

Манайшье колхоздо мэргэжэлээ арбан хургандаал адляар шудалhан, шадамар бэрхэ, баян дүй дүршэлтэй комбайнернууд олон. Жэшээнь, үнинэй комбайнернууд Гомбожап Рабданов, Фагат Салимзянов, Анатолий Балданов, Петр Гылыков гэгшэд жэл бүри ехэ таряа хададаг, хуряадаг. Эдэ нүхэдые ахижа гараха гээшэмнай бэлэхэн хэрэг бэшэ. Тиигэбэ яабашье хабаяа туршахал гүбди даа. Хэмнай мүрысөөндэ иланаб, хамаатай бэшэ. Хүн бүхэнэй богони болзорто ехэл таряа хуряагаа hаань, бүхы ургасамнай түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр абтаха бшуу.

Гэхэтэй хамта манда комбайн яhала олон аад, тэдэндэ хүдэлхэ хүн дуталдана. Энэ асуудал ехэл hанаа зоборитой болонхой. Мүнөө бии байhан 46 комбайнай 38-ниинь хүдэлжэ эхилээ. Аяар найман агрегат эзэгүй байна бшуу. Колхозой бүхы 8.600 гаран гектар таряае хүдэлжэ байhан комбайн бүхэндэ хубаахада 200 hайса гаран гектар хүртэнэ. Зарим таряае амяарлан хадаха, хуряаха болоходомнай энэ тоо бүри ехэ болохо. Энээнhээ уламжалан, ургаса хуряалга унжагайрна, таряан гээлтэдэ ороно. Юуб гэхэдэ, бүхы комбайнууд булта бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэгдэнэгүй, зариманиинь эбдэрнэ, hаатана ха юм. Энэ асуудалые зүбөөр шиидхэхэ, залуушуулые комбайнерай мэргэжэлдэ олоор hургаха саг ерээ. Бидэ, дүршэлтэй механизаторнууд залуушуулые дахуулан ябажа, таряашанай ажалда тэдэниие дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, hургаха ёhотойбди.

Манай колхозой суута механизаторнууд Даша-Дондок Дылыков, Гомбожап Рабданов, Петр Гылыков гэгшэд жэл бүри залуушуулые шефтэ абажа, өөhэдынгөө мэргэжэлдэ hургадаг юм. Жэшээнь, энэ жэлдэ үнинэй комбайнер Гомбожап Рабданов арбадахи класс дүүргэhэн хүбүүн Очир Бадматаровые хажуудаа туhалагшаар абаад, үшөө залуу комбайнер Владимир Лумбуновые дахуулаад ажаллана. Би урзанда, нёдондо өөрынгөө эхир хүбүүд Бата Баян хоёроо ээлжээгээр дахуулаад, таряа хуряалсуулдаг, комбайнерай мэргэжэлдэ hургадаг hэм. Тэдэмни энэ жэлдэ сэрэгэй албанда мордоо. Тиихэдэнь гурбадахи хүбүүн Александраа хажуудаа туhалагшаар абаад хүдэлнэб.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхоздо таряа хуряалга түлэг ябажа байна. Үсөөхэн үдэр соо 1580 гектарай ургаса сабшагдаад, 1310 га газарай таряан хуряагдаа. Ажахын тоог дээрэ 8,8 мянган центнер шэнэ ургасын ороohон буунхай. Колхоз гүрэндөө түрүүшын 1800 центнер таряа худалдаба.

Б. ЛУДУПОВ,
Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой комбайнер.

ОРОЛДОСОТО АЖАЛАЙ ҮРЭ ЕХЭ

Бэшүүрэй совхозой нэгэдэхи отделениин үбhэшэд эдэ үдэрнүүдтэ урагшатайгаар ажаллана. Тэдэнэй хэжэ байhан хэрэгэйнь дүүрээгүйшье hаа, тоо баримтануудыень хараад үзэхэдэ, ехэ амжалта түйлагдаа гэжэ ойлгохоор. Жэшээнь, августын 21-дэ 16.574 центнер үбhэ абажа, түсэбөө үлүүлhэн байна.

Нэгэдэхи бригадада (бригадирынь С. Э. Содбоев) пресс-подборщиктой хоёр звено хүдэлнэ. Эдэ звенонуудай бэлэдхэhэн 4.274 центнер багса болгогдоhон үбhэн сэхэ малай үбэлэй байрануудта асарагдана. Мүн лэ энэ бригадын Н. Я. Петровой даадаг оньhожоруулагдаhан звеногойхид 6.746 центнер үбhэ hуридхэhөө гадна, үшөө 2000 тонно сенаж дараа.

Бүхыдөө тус отделенидэ 21.000 шахуу центнер үбhэн бэлдэгдэхэ. Энэмнай нёдондонойхиhоо 6.200 центнерээр гэхэ гү, али түсэбhөө 5.800 центнерээр үлүү болоно.

Луговодуул Цыдып Шоймполов Мүнхэ Дашиев хоёрой сабшалан дээрэhээ гектарай 32 центнер үбhэн абтаа. Энэнь хоёр луговодуудай даалгагдаhан газараа гурба дахин уhалжа, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха хүдэлмэреэ саг соонь хэhэнэйнь ашаар түйлагдаа.

Үбhэ сабшалгын түрүүшүүлэй нэгэн — Бадматар Будаев түрэл совхоздоо 15 жэлэй туршада хүдэлнэ.

— Нормоёо үлүүлжэ, эхэнхи үбhэшэднай мүнөө гол салин дээрээ үшөө 80 процент нэмэри түлбэри абана. Жэшээнь, Бадматар Будаевай 35 үдэрэй салингынь 600 гаран түхэриг болоо. Энэ хадаа габшагай ажалай ёhотой гэршэ болоно, — гэжэ 1-дэхи отделениие эрхилэгшэ Ц. Ц. Санжиев омогорхолтойгоор хөөрэнэ.

Б. ГАДЬЯНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Үбhэ сабшажа ябаhан тракторнууд hубарилдана. 2. Совхозой түрүү механизаторнуудай нэгэн Б. Будаев.

АВТОРАЙ фото.

ТҮРГЭНӨӨР, hАЙН ШАНАРТАЙГААР

Захааминай аймагай таряашад өөhэдынгөө хүршэнэр — зэдынхидэй жэшээгээр энэ жэлэй ургаса хуряалгые үнгэргэхэ талаар дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаhан байна. Тэрэ уялга соонь тодорхойлхы жэлэй ургасые түргэнөөр, hайн шанартайгаар хуряажа абаха гэгдэhэн байгаа. Тиин мүнөө тэдэнэр хэлэhэн үгэдөө хүрэхын тула үдэр ошохо бүри ажалайнгаа эршэ шангадуулна.

Аймаг дотор хамта дээрээ 9.908 гектар газарта ороohото ургамал таригдаhан байна. Эндэ августын 23-hаа ажахынуудай полинууд дээрэ хэдэн арбаад комбайнууд гараа. Мүнөө 440 гектарай ургаса сабшагдаад, 280 гектарынь хуряагдаа.

Түрүүшын үдэрhөө эхилжэ, Харацайн совхозой комбайнернууд түрүүлнэ. Эндэ талын 19 онгосонуудай хүнхинөөн үдэр hүнигүй зэдэлнэ. Түрүүшын табан үдэрэй дүнгүүдээр комбайнернууд В. Н. Ваганов, Н. С. Корытов, Н. Н. Жаркой, В. Гармаев, Д. Дашеев, М. Гуляев, Н. Дамбаев, Ц-Ж. Цыремпилов гэгшэд түрүү hуури эзэлээ. Эдэнэр богони болзор соо обёос 638 гектар, шэнииСэ — 250, олон жэлэй ногоо — 90 га сабшажа унагааhан байна.

Гадна тус ажахы силос даража дүүргээ. Траншейнүүд соо 4.752 тонно эрхим шанартай силос дарагдаа. Энэ ажалда механизаторнууд Б. С. Цыренжапов, Д. Н. Цыденов болон Үлэгшэнэй дунда hургуулиин ахалагша классай hурагшад В. Дашеев, В. Гуляев гэгшэд илангаяа шалгарба.

Мүн эдэнэртэй хүршэ болохо Михайловкын совхоздошье ургаса хуряалгын ажал эршэтэйгээр ябуулагдажа эхилэнхэй. Тус ажахы хамта дээрээ 2.607 гектарай таряа хуряаха ёhотой юм. Мүнөө 7 комбайн поли дээрэ гаранхай. Комбайнернууд Н. Ш. Ванданов, Ш. Тулонов, Б. Жигжитов гэгшэд тус бүрее үдэртөө 16 гектарай таряа унагаахын орондо 25 гектар хүрэтэр хадана.

Иигэжэ Захааминай таряашад хүршэнэрэйнгөө гаргаhан эдэбхи үүсхэлдэ харюу болгон, ажалайнгаа эршые үдэрhөө үдэртэ шангадхана.

Д. ЛЫГДЕНОВА.

Шэнэ ТАСС hонин

ГҮРЭНДЭ ТАРЯА ХУДАЛДАХА СОЦИАЛИС УЯЛГАЯА ПОЛТАВСКА, ЖИТОМИРСКО ОБЛАСТЬНУУД ДҮҮРГЭБЭ

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаhан Хандалгые хүтэлбэри болгон, Полтавска областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хадаа газар таряалангай, мал ажалай продуктнуудые элбэгээр абажа, ехээр худалдахын түлөө үсэд шангаар тэмсэхэдээ, гүрэндэ таряа худалдаха социалис уялгаяа болзорhоонь урид дүүргээ.

Областиин ажахынуудhаа гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктнууд 1012 мянган тонно ороohо таряа тушаажа абаа. ШэнииСэ, ешмээн, обёос болон бобово ургамалнуудые бэлэдхэхэ уялганууд үлүүлэн дүүргэгдээ. Ороohо таряа худалдалга үргэлжэлhөөр. Бүхы дээрээ 1070 мянган тонноhоо бага бэшэ таряан гүрэндэ худалдагдаха байна.

Ургаса хуряаха, гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө дүүргэхэ хэрэгтэнь областиин колхоз, совхозуудта промышленна предприятинуудай, транспортна ба бэлэдхэлэй эмхинүүдэй коллективүүд ехэ туhаламжа үзүүлээ.

Областиин совхозуудай хүдэлмэришэд, колхознигууд, хүдөө ажахын механизаторнууд ба мэргэжэлтэд, партийна, советскэ органуудай, профсоюзай ба комсомолой эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд хадаа газар таряалангай, мал ажалай бүхы hалбаринуудай талаар арадай ажахын түсэбүүд болон даабаринуудые дүүргэхэ бүхы арга боломжонуудые хэрэглэн, хүдөө ажахын жэлые амжалтатайгаар түгэсхэхые эрмэлзэнэ.

* * *

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, газар таряалангай продуктнуудые элбэгээр абахын, ехээр худалдахын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсон, Житомирско областиин ажалшад ороohо таряа hайнаар ургуулаа, ургаса хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, гүрэндэ таряа худалдаха социалис уялгаяа дүүргээ.

Областиин колхоз, совхозуудhаа бэлэдхэлэй пунктнуудта 212 мянган тонно ороohо таряан ороhон байна. Энэнь арадай ажахын түсэбөөр хараалагдаhанда орхоод нилээд ехэ. ШэнииСэ, ешмээн, хара таряа худалдаха түсэбүүд дүүргэгдээ. Гүрэндэ таряа худалдалга үргэлжэлhөөр.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ДҮН ЗҮБШЭГДӨӨ, ЗОРИЛГО ХАРААЛАГДАА

КПСС-эй ЦК-гай майн (1972 он) Пленумэй абаһан «Партийна документнүүдые һэлгэлтэ тухай» тогтоолой үндэһөөр бэелүүлэгдэжэ байһан эмхидхэлэй ба политическэ ехэ хүдэлмэри Хяагтын районно партийна организацида түгэсэбэ. Тиигэжэ партийна документнүүдые һэлгэлгын дүнгүүд болон саашадаа партийна эхин организацинуудай хүдэлмэрийе улам һайжаруулха зорилгонууд тухай асуудал КПСС-эй райкомой ээлжээтэ пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Тус асуудалаар элидхэл хэһэн КПСС-эй райкомой секретарь Н. Л. Чимитов удха шанартай энэ ехэ хүдэлмэри аймагай партийна эхин организацинуудта эмхитэйгээр үнгэрөө гэжэ тэмдэглээ. Партийна эхин организацинуудай дайшалхы шадабарийе улам дээшэлүүлхэ, коммунистнуудай харюусалга шангадхаха, журам бэхижүүлхэ талада энэ хэмжээ ябуулга гүнзэгыгөөр нүлөөлһэн байна. Коммунистнуудай документнүүдые һэлгэлгын хүдэлмэридэ зорюулһан асуудал КПСС-эй райкомой пленум дээрэ, эхин организацинуудай хамтын суглаан дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэһэн юм. Парти дотоорой хүдэлмэриин байдал тушаа, тэрэниие һайжаруулха тушаа олон коммунистнууд үгэ хэлэһэн, өөһэдынгөө һанамжа дурадхаһан, шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэһэн байгаа.

Коммунистнуудай бүридхэлэй карточка дээрэ бэшэгдэһэн тэмдэглэлнүүдые шалгаха, тодорхойлхо, заһабари оруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Партийна зэмэдэ ороһон гү, али журам һулатай коммунист бүхэнтэй КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүд нүхэр ёһоной хөөрэлдөө үнгэргэһэн байгдана. Харюусажа, даажа ябаһан уялгата хүдэлмэри тухайгаа партийна суглаан дээрэ коммунистнуудай тоосоһон заншал гуримшаа. Партиин гэшүүдэй харюусалга дээшэлүүлхэ, журам бэхижүүлхэ хэрэгтэ иимэ хэмжээнэй угаа туһатай байһаниинь элирээ.

Партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлэдхэлэй ябажа байха үедэ, мүн энэ хэмжээ ябуулгын бодотоор бэелүүлэгдэжэ байха сагта коммунистнуудые үйлэдбэриин гол шухала һалбаринууд дээгүүр зүбөөр хубаарилан табиха, партиин нүлөө үргэдхэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаа. Тиигэжэ аймагай бүхы коммунистнуудай 68 процентнь сэхэ үйлэдбэри дээрэ хүдэлнэ. Тэдэнэй динлэнхи олониинь ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Жэшээнь, Ленинэй орденто коммунист Я. И. Лазаревай толгойлдог «Пограничный» совхозой Хяагтын-Адагай гахайн фермын коллектив гахай үсхэбэрилхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ, мяха гүрэндэ тушааха табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабарийе 1974 оной апрелиин 1-дэ дүүргэһэн шуу. Тус коллектив табан жэлэй туршада 7 мянган поршоонхо түлжүүлхэ даабаритай һаа, тэрэнээ мүнөө 9,4 мянган толгойдо хүргөөд байна. Гахайнуудаа һайнаар түлжүүлһэнэй ашаар шэгнүүр нэмээхэ түсэбөө 200 центнерээр хэтэ гаргаа. Даабаринь 5500 центнер байһан. Гүрэндэ табан жэлэй туршада 5400 центнер гахайн мяха тушаахын орондо 5530 центнер болгоо.

Промышленна предприятинууд дээрэ ажалладаг олон коммунистнууд үндэр нэрэдээ хүрэмөөр хүдэлнэ. Хяагтын трикотажна хубсаһа нэхэдэг фабрикын бүд нэхэгшэ, партиин райкомой гэшүүн, аймагай Соведэй депутат Ж. Р. Молонова табан жэлэйнгээ даабарийе мэнэ мэнэ дүүргүүтэй байна. Тиихэдэ мүн тэндэхи хүдэлмэришэн эхэнэр З. И. Жарникова октябрь һарада түсэбөө хүсэндэнь хүргэхөөр зорижонхой.

Юһэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабарийе болзорһоонь уридшалан дүүргэхэ эфирилгоор республика доторо ехэ үүсхэл гаргаһан «Родина» колхозой партийна эхин организациин коммунистнууд документнүүдые һэлгэлгын эхилхэдэ Ленин багшын дүрэ зурагтай партийна шэнэ билет аймаг соогоо түрүүлэн абаха зол хубитай байгаа. Иигээд лэ удаа дараалан партийна шэнэ билет һэлгэлгэ захалжа, тодорхойлһон болзор соогоо эмхитэй гуримтайгаар дүүрэбэ гэжэ элидхэлшэ мэдээсээ.

Тиихэтээ хамта парти дотоорой хүдэлмэридэ ушардаг дутуу дунданууд, үшөө һанаһанда хүрэмөөр харюусалгаяа дээшэлүүлжэ шадаагүй, журам һулатай, һэбхи ябадалтай коммунистнууд энэ пленум дээрэ шүүмжэлэгдэһэн байна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Мөөрөөшын совхозой хонишон Б. Ж. Тодорхоева, «Дружба» колхозой парткомой секретарь Ф. Ф. Гайфутдинов, Хяагтын трикотажна хубсаһа фабрикын партбюрогой […]тарь З. В. Полонова, […]эй райкомой нэгэдэхи секр[…] В. Ц. Ганжуров болон […] үгэ хэлэһэн байна.

КПСС-эй райкомой […] секретарь Н. М. Павлов, […]эй обкомой партийно-эхи[…]лэй хүдэлмэриин таһаг[…]шын орлогшо Н. И. Кр[…] гэгшэд пленум дээрэ үгэ […]

Аймагай партийна эхи[…]ганизацинуудай хүдэлм[…] саашадань улам һайжа[…] зэргыень бүри бэхижүүл[…]рилго хараалһан тогтоо[…]нум баталан абаа.

Ц. БАБУШЕ[…],
аймагай газетын редак[…]

ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭХЭ АРГАТАЙБДИ

Манай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз Хурамхаанай аймагай томохон ажахынуудай нэгэниинь болоно. Бидэнэр 27 мянган хонитой, 2500 эбэртэ бодо малтайбди. Энэ олон хони хурьгадые, үхэр малые тобир тарганаар адуулжа, һү, мяха, нооһо гүрэндөө ехээр тушаахын тула һайн шанартай тэжээл ехээр бэлэдхэхэ ушартай болонобди. Һүүлэй сагта зелёнко, олон жэлэй ногоо ехээр таридаг болонхойбди. Сабшалан үһалха оньһожоруулагдамал звено эмхидхэгдэнхэй. Энэ звеное бэрхэ механизатор Цыден Хабтагаевич Цыремпилов хүтэлбэрилдэг. Эдэнэй үһалдаг сабшалангай гектар бүриһөө 19—20 центнер үбһэн абтадаг болонхой.

Манай колхоз энэ жэл 34 мянган центнер үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ даабаритай. Бидэнэр 10—10 хүнһөө бүридэһэн 21 звено эмхидхэжэ, июлиин 10-һаа үбһэ хуряажа эхилээбди. Долоон хоногой үнгэрхэ бүри мүрысөөнэй дүн согсологдожо, эрхимлэгшэд мүнгэн шангаар урмашуулагдадаг, тэдэнэй нэрэ хүндэдэ Улаан туг үргэгдэдэг байха юм.

Партийна организациин секретарь Василий Санжиевич Бадмаев холын звенонуудта ошожо, орон дотор, дэлхэй дээрэ болоожо байһан һонинуудые хөөрэдэг. Тэдэнэй хэр хүдэлжэ байдагые шалгаха мүртөө хэрэгтэй юумэернь хүсэд хангаха гэжэ эрмэлзэнэ. Колхозоймнай ажалшад үбһэ тэжээл ехээр, һайн шанартайгаар бэлэдхэхын тула хаба шадалаа гамнангүй хүдэлжэ байна.

Цыремпил Аханаевай хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдамал звеногой коллектив үбһэ хуряалгын эхинһээ эдэбхитэйгээр хүдэлнэ. Эдэнэр долоон хоног соо 620—630 центнер үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ бэшэнэй дундаһаа шалгарна. Эдэнэй нэрэ хүндэдэ хэдэн удаа Улаан туг үргэгдэһэн байха юм.

Цыбикжап Очировай хүтэлбэрилдэг звеногой гэшүүд 1.400 центнер үбһэ һурилжа, һайн үрэ дүн туйлаһхай. Цырен-Дондок Цыремпилов, Согто Сынгеев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг звенонуудай ажалшад түс тустаа 1.200—1.200 центнер үбһэ һурилөөд байна.

Барханай дунда һургуулиин үхибүүд, дээдэ, дунда һургуулинуудай студентнэр богони болзор соо үбһэ бэлэдхэхэ хэрэгтэмнай ехэхэн туһа хүргэнэ. Мүнөө манай колхоздо 24 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдэөд байна. Нёдондо жэлэй энэ сагайхитай сасуулхада, 13 мянган центнерээр ехэ үбһэн бэлэдхэгдээ.

Колхозоймнай механизаторнууд таряа хуряалгадаа жэгдэрэн оробо. Гэбэшье үбһэ хуряаха ажал түлэг дундаа. Сентябриин тэн болотор манай колхозой ажалшад үбһэ бэлэдхэхэ юм. Бидэнэр үбэлдөө бардам хүрэхэ тэжээлтэй болохо бээбди гэжэ һананаб.

Ю. ЯКОВЛЕВ,
Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо.

ҺАЙН БЭЛДЭЛГЭТЭЙГЭЭР...

Зунай бэлшээриин үедэ адууһа малаа ёһотоор бэлшээжэ, эрхим һайнаар таргалуулаад, колхоз ба совхозуудай малшад тарган мяха ехээр гүрэндэ тушаажа, тодорхойлхы жэлдэ абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө үсэд шангаар тэмсэжэ байна. Сентябрь—октябрь һарануудта ажахынуудһаа хэдэн мянгаад мал гүрэндэ тушаагдажа, мяханай комбинадуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай эгээл халуун хаһа болодог гээшэ. Энээниие хараадаа абажа, Захааминай аймагай түб хотын мяханай комбинадай коллектив олон тоото мал үүсэлэлгын хүдэлмэридэ бэлдэлгын ехэ ажал ябуулжа байнхай.

Жэшээлэн хэлэбэл, тус комбинадай мал үүсэлдэг цехэй коллектив бэлдэлгын хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр, эмхитэй гуримтайгаар үнгэргэнэ. Цех соо тодхогдоһон оньһон түхеэрэлгэнүүд ба элдэб янзын зэр зэмсэгүүд һайнаар заһабарилагдажа бэлэн болгогдоо. Энэ цехэй коллективтэ туһалхаяа ерэһэн Улаан-Үдын Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай инженер-механик Владимир Егорович Толстиков, мастер Алексей Аристархович Степанов гэгшэд хүдэлмэришэдые мал үүсэлхэ шэнэ онол аргада һургана. Урдань эндэ үүсэлэгдэхэ үхэрэй, хониной, гахайн арһа үбшэхэдөө, лебёдко хэрэглэдэг байһан юм. Тиигэхэдээ малай арһан мяхатайгаар үбшэгдэдэг, мүн хахардаг ушар гарадаг байгаа. Улаан-Үдэһээ ерэһэн В. Е. Толстиков, А. А. Степанов гэгшэд компрессорээр үлеэлгэжэ, малай арһа үбшэхэ онол аргада эндэхи хүдэлмэришэдые һургаһан байха юм.

Аймагай совхозуудһаа мяханай комбинадта асарагдаһан мал автомашинаһаа буулгаха шэнэ эстакада түхеэрэгдээ. Тиихэдэ саг зуураар мал байлгадаг хорёо нилээд үргэдхэгдэжэ, һайнаар заһабарилагдаба. Үүсэлэлгын үедэ хура бороогой ороходо жэжэ мал хүсэ шадалаа буурадаг юм. Тиимэһээ мүнөө комбинадай дэргэдэ дулаан байра түхеэрэгдэнхэй.

Комбинадаймнай мал үүсэлдэг цехэй коллектив колбаса хэдэг цехэйхидтэй мүрысэдэг юм. Энэ мүрысөөнэй дүнгүүд саг соогоо согсологдожо, олондо мэдээжэ болгогдодог, илажа гарагшадынь урмашуулагдажа байдаг. Мүрысөөнэй түрүүшүүлдэ «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ соло олгогдодог байна. Мал үүсэлдэг цехэй хүдэлмэришэд Римма Раднаева, Георгий Каратаев, Екатерина Дамбаева гэгшэд социалис мүрысөөнэй манлайда ябана.

— Манай коллектив адууһа мал олоор үүсэлэлгын шухала хүдэлмэридэ муу бэшээр бэлдээ. Аймагай совхозуудһаа тушаагдаха мал һаадгүйгөөр абажа, түргэн үүсэлхын түлөө бүхы шадалаа элсүүлэн хүдэлхэ зорилготойбди, — гээд комбинадай директор Валентина Константиновна Парфёнова хөөрэнэ.

С. ШАГДУРОВ,
комбинадай хүдэлмэришэн.

ҺАЙНААР, НАЙДАМТАЙГААР

ФОТО РЕПОРТАЖ

Байгша ондо ашаглалгада тушаагдахаар хараалагдаһан Улаан-Үдын ТЭЦ-эй 9-дэхи котелой барилга-хабсаралгын хүдэлмэри харюусалгатай хаһа сагтаа оробо.

«Востокэнергомонтаж» трестын, мүн ТЭЦ-эй барилга-хабсаралгын управлениин барилгашад, хабсаргагшад ехэ ажал дүүргэнэ.

Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин дүүргэгдэхэ бүри харюусалгань дээшэлнэ. Халуун уһа, уурал үгэхэ энэ котелой оньһон приборнуудай автомат арга, шалгалтын оньһон түхеэрэлгэ тодхохо ажал түлэг дундаа ябуулагдажа байна.

Николай Бояновай хүтэлбэрилдэг хабсаргагшадай бригада, электро-гагнууршад Павлюков, В. Мацкевич харюусалга ехэтэй энэ хүдэлмэри саг соонь, һайнаар хэхэ гэжэ ехэ оролдолго гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Электро-гагнууршан В. Мацкевич. 2. Хабсаралгын ажал хэгдэжэ байна. 3. Хабсаргагшадай бригадир Н. Боянов.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

ТАГЗИМА ХЭЭТЭЙН ДАБААНУУД

ОЧЕРК

Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Т. С. Закирова өөрынгөө юһэдэхи табан жэлэй түсэбые 4 жэл соо дүүргээ. Һүүлэй 5—6 жэлдэ үнеэн бүриһөө ходол 3500—4000 килограмм һү алгадгүй абана. Байгша ондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 4000 килограмм һү һааха уялгатай аад, мүнөө 7 һара 24 хоног соо тэрэнээ 3700 гаран килограммда хүргэбэ. Аймаг, республика соогоо эгээл эрхим үрэ дүн туйлаба.

ХҮН БОЛОЖО түрэһэн, хүлөө шоройдоһон нютагһаа хэдэн мянган модо холо зөөжэ ерээд, шэнэ газарта иигэжэ түбхинэхэбди, өөрөө тон дуратай ажалаа олохоб, ехэ амжалта туйлахаб, олон зон нүхэдтэй болохобди гэжэ тиихэдэ Тагзима Сабировна 16 жэлэй саана яагаад мэдэхэб даа. Нэгэтэ нүхэрынь Гарибзян Шамсутдинов гэртээ ерээд иигэжэ хэлэбэ:

— Буряадай АССР-тэ нүүжэ ошое. Нүүжэ ошогшодто гэр байра, үхэр мал үгэхэбди, өөһэдынгөө дуратай мэргэжэлээр хүдэлхэт гэжэ тэндэһээ ерэһэн түлөөлэгшэд хэлэнэ...

Тиихэдэнь Тагзима балайшье ехэ дуратай байгаагүй. Оройдоо танигдаагүй хүн зон соо, шэнэ газарта ошоходомнай ямар байха юм. Һанаандамнай хэр таарахаб. Манийе тэндэ һүүһай гээд, хүндэтэйгөөр угтажа абаха хүн байха юм гү, али түбхинэжэ ядаад, дахин хэдэн мянган модо ябажа, һөөргөө Татарайнгаа АССР-тэ бусажа ерэхэ зон гүбди гэжэ тэрэ марганги байгаа һэн. Теэд Гарибзян нүхэрэйнгөө олон үгэгүй, нэгэл зориһоноо табидаггүйень мэдэхэ ха даа, ошохогүйб гэжэ ехэшье арсаагүй.

— Ошогты, ошогты. Тэндэтнай хүндэмүүшэ хүн зонтой ехэ, һайхан газар нютаг байха. Би граждан дайнай үедэ Улаан Армиин зэргэдэ ябажа, Байгал далайн саада тээхи газарнуудые сагаантанһаа сүлөөлсэһэн хүм,—гэжэ тэрэнэй эсэгэ Сабир Закиров хэлэбэ.

Тиигэжэ тэдэнэр 1968 ондо Сэлэнгын аймагай Ноёхон нютаг нүүжэ ерээ бэлэй. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд, хүн зонниинь холоһоо нүүжэ ерэгшэдые яһалашье һайнаар угтажа абаа. Шэб шэнэ гэрнүүдтэ түбхинүүлээ, айл бүхэндэ үнеэн болгохыень тугаллаха гүнжа, мүн гахай, тахяа гэхэ мэтые хуу үгөө. Дуратай ажалаа шэлэжэ абахыень дурадхаа.

— Бишье нүүжэ ерэһэнэйнгээ үглөөдэрынь лэ һайн дураараа һаалишан боложо, Залаагай фермэдэ ошоо бэлэйб, Гарибзян нүхэрни өөрынгөө мэргэжэлээр автомашинын жолоошон болоо. Тэрэ гэһээр 16 жэлдэ шэнэ нютагтаа түбхинэн, түрүүн шэлэжэ абаһан ажалдаа таһалгаряагүйл хүдэлэгдэжэ байна гээшэ,—гэжэ Тагзима Сабировна хөөрэнэ.

Һая ошоод байхадань, энэмнай үнеэдые һаажа хэр шадаха хүн бэ? Дутуу ядуу һаагаад орхижорхиногүй аа гү, али ажалынь хүшэр хүндэ байба гээд, удаан болонгүй хаяад ябашаха ха гү гэһэншүүгээр зариман түрүүшээр этигэлгүйгөөр, хүйтэшэгөөр тэрээндэ хандадаг бэлэй. «Зүбшье тиигэнэ бэзэ даа. Эдэнэр намай ёһоор мэдэнэгүй ха юм. Өөрынгөө оролдосотой, үнэн шударгы ажалаар лэ эдэ сугтаа хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дуида хүндэтэй болохо, этигэлдэнь хүртэхэ ёһотойб» гэжэ һанахадаа, тэрэ ехэшье гомдодоггүй һэн.

ТАГЗИМА АБАҺААР тиимэ ехэ үрэ дүн туйлажа шадаагүй. Ажалай амжалта гээшэмнай миил бэлэхэнээр өөрөө ерэшэдэг бэшэ ха юм. Тиигээдшье, нэгэдэхеэр, нютагай эрхэ байдалда дадаха, ажалайнгаа онол оншыень олохо, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ хэрэгтэй байһаниинь элитэ. Юуб гэхэдэ, урда тээнь Татарай АССР-тэ байхадаа, һаалишанаар хэдэн жэлдэ хүдэлһэншье һаа, энэ ажалые арбан хурганда адли шудалаагүй гэхэ аргагүй, үшөөл дүршэлөөр бага байгаа. Хоёрдохёор, хэдэн дахин гарһаа гарта дамжажа ябаһан, үни удаан эзэгүй байһан, нилээд хожоржо муудаһан, диилэнхидээ хүгшэн үнеэд дайралдаа. Гурбадахяар, тэрэ үедэ малай үбһэ тэжээлыень буйлуулха, зөөхэ, хобто кормушкадань хэхэ, шэбхэ шабааһыень сэбэрлэхэ, һааха хүдэлмэри хуу һаалишадайл гараар хэгдэдэг байгаа бшуу.

Тиибэ ябашье энэмнай даруу номгон зантай, олон үгэгүй, ажалдаа оролдосотой нэтэрүү хүн гэжэ сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь уданшьегүй ойлгоо. Бултанһаал урид фермэдээ ерэхэ гэжэ оролдохо, үнеэдээ һаажа, эдеэлүүлжэ дүүргээдшье гэр тээшээ яарахагүй, малайнгаал хажуугаар эрьелдэжэ байха. Эгээл хоёр жэл болоод байхада, үнеэн бүриһөө жэлдээ дунда зэргээр 2000 гаран килограмм һү һаажа, суглаан дээрэ магтуулаа. шагналдашье хүртөө. Колхозой түрүүлэгшэ П. Ц. Хайдапов тиихэдэ иигэжэ хэлээ һэн:

— Тагзима Закирова һаалишанаар һаяханайл хүдэлжэ байбашье, ажахын түрүүшүүлэй зэргэдэ гараба. Таанад мэдэнэт, һү багатай, хожоршоһон үнеэдые абаад, тэдэнээ эрхим һайн болгоо. Бүхы һаалишаднай энэ хүн шэнгеэр хүдэлдэг һаань, хэды ехэ һү нэмэжэ абаха байна гээшэбибди. Булта Тагзимаһаа жэшээ абыт.

УДААДАХИ ЖЭЛНҮҮДТЭШЬЕ тэрэнэй һааһан һүн нэмэжэл байба. 1970 ондо энэ һаалишан ажахы соогоо эгээн түрүүлэн үнеэн бүриһөө 3000 килограммһаа дээшэ һү һаагаа.

Ондоо тээһээ нүүжэ ерэһэн хүнэй гэнтэ хэдэхэн жэл соо иимэ ехэ үрэ дүн туйлажа, нютагай һаалишадые бултыень ахижа гараад байхадань, зариман юундэшьеб энээндэнь дурагүйгөөр, досоогоо муугаар атаархан, элдэбээр, хэлсээдшье абаа. «Иигэжэ хүдэлөөд, ехэ мүнгэ зөөри олоод, орден, медаль зүүхэ гэжэ энэш иимэ нэтэрүү нэдээр хүдэлнэ ёһотой» гэжэ хэлсэхэшье хүнүүд бии һэн. Ушар байдалыень мэдээгүй нүгөө зарим хүнүүдынь: «Тэрээндэ эгээл һайн, һү, ехэтэй үнеэд дайралдашоо бэшэ аал даа», — гэлдэхэ. Теэд яахабши. Элдэб хүнүүд би ха юм даа.

— Дэмы юумэ хэлсэнэт даа. Нэгэ һаалишанда эгээл һайн үнеэдые хэн илгаад үгэдэг юм. Тиимэ һонин юумэ байдаггүй. Гунжад байхаһаань хойшо һаалишан бүхэн тон адли жээрбэ татаад лэ үнеэдые хубаажа абана ха юмбибди. Саашань тэдэнээ ямар мал болгожо шаданаш, өөрынгөө мэргэжэл шадабари харуулха. Тиимэ бэрхэнүүд хадаа эдэ гунжад соогһоо эгээл һайнуудыень шэлэжэ абаад, ехэ һү һаахыетнай хэ… баринаб, — гэжэ Тагзиматай түрүүшын үдэрһөө хүдэлһэн, баһал фермын бэрхэ һаалишан Нина Будаева тэдэ хүсэжэ ядахадаа хороор хашхараашадые гэдэргээ һуушатарынь хэлээ бэлэй.

Манай сүлөөтэ һайхан Совет орондо ямаршье үндэһэ яһанай, хаанашье түрэһэн хүн хамаагүй, дуратайл газар нютагтаа ошоод хүдэлхэдөө, өөрынгөө һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлгэ, үнэн зүрхэнэй оролдолгоор, ажалша алтан гарайнгаа эршээр суурхадаг ха юм. Манай ороч дотор ямаршье хүниие хэһэн ажалаарнь, обществодо оруулһан ажалайнь хубитаар сэгнэдэг гээшэ. Тиимэһээ колхозой правлени, партком тэрэниие Залаагай фермын ажалагша һаалишан болгоо, нютагайнь зон сомоной Соведтэ депутадаар һуигаа.

— Хайшан гээд, ямар аргаар жэлһээ жэлдэ ехэ һү һаана гээшэбта?—гээд асуухадамни, һаалишан эхэнэр урин зөөлэн харасатай нюдөөрөө энеэбхилэн, хүшэрхэн асуудал табибат гэһэндэл дуугай һуугаад, иигэжэ хэлэбэ:

— Һамдатнай ямаршье «нюуса» дүй дүршэл, тусгаар онол арга гэжэ байхагүй. Гансал залхуурангүй, хүсэ хүлһэ, саг гамнангүйл хүдэлхэ гэжэ оролдогшоб. Баһа хэһэн ажалдаа дурлаха, урдаа табигдаһан зорилгоёо һайн ойлгохо хэрэгтэй даа. Тэрээнгүйгөөр хүдэлһэн хэбэртэй нэрэ зүүгээд, үдэр үнгэргөөд байха болоо һаа, яагаад урагшаа ябахабши.

ҮБЭЛЭЙ САГТА Тагзима Сабировнагай үглөөгүүр бүри һүниин 2—3 часта фермэдээ хамагһаа түрүүн ерээд, үүдээ татажа ороходонь, үнөөхи эртэ эдеэлжэ һурашаһан үнеэдынь эзэеэ танилад, үүгэнэлдэһөөр бододог юм. Зарим залхуушаг малай үшөө бодоогүй, хиб[…] бэжэ хэбтэхэдэнь, […] торгос» гэжэ татар […] дээрэ хэлэхэлээрнь […] бодошохо.

— Ши, Таня (фе[…] тэрэниие тиигэжэ на[…] яагашье эртэшэ хүн[…] ши. Үдэрһөө үдэртэ[…]лые иигэжэ бөөм[…] залхуурнагүй гээшэ[…] гээд фермын һүниин[…]шан Ханда Болотова[…] нэгэтэ ехэ гайхангяар[…]

— Ханда хээтэй, за[…] һаа, аягаад ехэ һү […] даа. Эдэ хэлэ амагүй[…] һаа, һайнаар харуу[…] эдеэлүүлжэ байһые[…] һэндэл һү шэмээз[…] үгэдэг юм лэ, — гэж[…] хүхюунээр энеэбхил[…] рюусаба.

Нүгөөдэ һаалиш[…] үглөөгүүр 4—5 час[…] ажалдаа һубарилдаһ[…] хэдэнь, үнөөхи Таг[…]бировна үнеэдээ […] эдеэлүүлжэрхёод, дор[…] тон шэбхыень арил[…]лай гуя, самида н[…] шабааһа сэбэрлэжэ, […]һыень һамнажа бай[…] шалтай. Ямаршье […] үбһэ тэжээл үнеэдтэ то[…] нэгэл рационоор хуба[…] ааб даа. Эндэшье ба[…]мэ. Теэд Тагзима […] оложо, малдаа шад[…] ехэ тэжээл эдюул[…] оролдодог. Жэшээнь, […] хубаалган болоходо, […] һаалишад зөөхэеэ […]раад, дутуу зөөгөөд о[…]хихо. Мүн нүгөө […]ниинь һааһан һүнэй […] хэндэ үгтэһэн талха[…] халуун уһанда хэжэ […] болгохоёо хашараад […]гаар үгэжэрхихэ. Ха[…]хэр Закирова нэгэтэ[…] гэжэ тэжээлыень буй[…]гүй, малаа дутуу […]лээд орхёо гэжэ ба[…] Үдэшэ үнеэдээ һааж[…] бусад нүхэдэйнгөө […] яаража ябашахадань […] боошхонууд соогоо […] хэжэ, үглөөгүүр […] үбһэ тэжээлыень зөө[…]лэн болгоһон хойноо[…] харидаг зантай.

ФЕРМЫН МАЛ[…] һаалишадаар х[…] хэдэ, тэрэ гансахан […] ехээр һаагаад һанаа[…] рээд ябадаггүй. Хэн […]лишанай үбдөөд гү, ал[…] шалтагаанаар ажал[…] раагүй һаань, бусад […] төө хэлээд, хамһаа[…] үнеэдыень хурга х[…] һааһан лэ байдаг.

— Тагзима Сабиро[…] жэлэй үнгэрһэн доло[…] 24 хоногой дүнгөөр […] риһөө 3.700 шахуу […] грамм һү һаажа, ре[…] кынгаа, аймагайнга[…] һаалишан Социалис […] Герой Надаажда Тад[…] ахижа гараад байнат. […] тухайгаа юун гэжэ […] — гээд асуубаб.

— Надежда Тадва[…] зорюута ахиха зори[…] даа табяагүйб. Шад[…] оролдожол хүдэлһэ[…] тарни иимэ юумэн[…] Тэрэ һаалишан хахад […] соо үнеэн бүриһөө 2.[…] 3.000 килогрмм һү һа[…]жэ дуулахадаа гайхаш[…] Үнэн зүрхэнһөө о[…] бүхы хүсэеэ гаргаад […] бэл, тиимэ үрэ дүн […]даха аргатай гэжэ […] этигэдэгшье байгааб. Тадвашкинагай үнеэд[…] һайн үүлтэрэй ха юм. […] эсэс болотор тэрэ на[…] ахихал ёһотой даа. Ю[…] хэдэ, минии үнеэд […] ноябрь, декабрь һара[…]роо шэргэхэнь. […] ябашье байгша ондо […] бүриһөө 4.500 килогр[…] бага бэшэ һү һаажа, […] гээ түсэб хоёр дахин[…]хэ аабзаб гэжэ һанан[…] гээд Тагзима хэлэнэ.

Хөөрэлдөөнэйнгөө […] иигэжэ асуубаб:

— Түрэһэн нютаг[…] нагданагүй г…? Тиишэ[…] зөөхэеэ һа… нагүй гү[…]

— Ехэшье һанагда[…] Нёдондо СССР-эй […] ажахын түйлалтану[…] ставкэдэ ошохо пу[…] шагнагдаад байхадаа, […]ва ошонгоо нютагаар[…] шалаа һэмди. Мүнөө […]шье совет орон до[…] зон баян бардам ажа[…] болоо. Тиигэбэшье […] ондоо тээшээ ошох[…]мнай үгы. Ноёхон ню[…] эжэлшээбди, хүн зон[…] даабди, дуратай һайн[…] тайбди. Һаяар автома[…] далдажа абахамнай. Ю[…] гомдохо юумэн үгы да[…] сал хүдэлхэл хэрэг[…] гэжэ тэрэ хэлээ бэлэй.

М. НАМЖИ[…]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. […]кирова (баруун гар т[…]) фермын түрүү һаа[…] Н. Б. Будаеватай.

Авторай ф[…]

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

(Үргэлжэлэл. Эхининь 1-дэхи хуудаhанда).

дха шанар, энээндэ бүхы ртиин хандуулдаг анхарал эшэгүйгөөр дээшэл- гэд Центральна Комитет дэглээ. Имэ байдалда ртал бодол нэбтэрүүлдэг рнуудта улам ехэ эрилтэ бигдана. Тэдэнэр партиин тоодын ба гадаадын поли- кын, экономическа, соёлой дал асуудалнуудые йнаар ойлгохо, марксист- ленинскэ теориие, ком- нис үзэл сурталые олоной да нэбтэрүүлхэ хэрэгые юто зорилгонуудтай хол- о, бүхы шэнэ, түрүү э эдэбхитэйгээр дэмжэхэ, буржуазна абари зан- ашануудта эсэргүү тэм- шадамараар эмхидхэхэ эй. Марксизм-ленинизмын hургаалай үндэhөөр тын байдалые сэгнэжэ, т патриотизмын, интер- налнизмын гол ёhонуу- бодото дээрэнь үүлхэ, буржуазна ба ре- онис номнолые залан ор, үндэhэ баримтатай- р элишэлхэ эрилтэ суртал ол нэбтэрүүлдэг кадр- дай үмэнэ табигдана. По- ическэ гэгээрэлэй ба оло- тые этигүүлхэ ленинскэ г шадабариие тэдэнэр э сусашагүйгөөр шудал- орон доторхи, дэлхэй рхи бүхы байдалда, со- хүнүүдэй суртал бодолой нүүдтэ үндэhэлэн, аги- онно - пропагандистска дэлмэриие гэршэ баримта- аар, ойлгосотойгоор, үе гэзгэдэнгүй ябуулха той.

Республикын үргэн ниитэ шадта марксистско-ле- скэ hургаал, коммунис гурим саашадань хүмүү- лхэ, ажалшадай гэгээрэ- соёлой хэмжээе, эдэнэй жэлые, арга шадаба- дээшэлүүлжэ, үзэл талай-хүмүүжүүлгын зо- гонуудые нэгэдүүлэн дхэхынь тула суртал бо- нэбтэрүүлдэг кадрнуу- хүсэлэл оролдолго гарга- нь Белоруссиин компар- ЦК-да, партиин обко- дта, горкомуудта, райко- дта дурадхагдаа. Үйлэд- ин ашаг үрэ дээшэлүүл- ниитын хэрэгүүдые эрхи- хүтэлхэ талаар үнэн аргы ажал ябуулгада үжүүлгын хүдэлмэриин ы арга нүхэсэлнүүдээр шадые элсүүлэн хабаа- лха, хүн бүхэндэ пайн хан уг зорилгонуудые, хэл бодолой эрилгэнүү- , ниигэм журамта абари бүрилдүүлэн хүмүү- үлхэ, сүлөө сагаа удха дэрөөр, hонирхолтой- р хэрэглэхэдэнь нүлөөл. Үйлэдбэри дээрэ, соёлой аралтын түб газарта, hуудаг газартань хүмүү- үлгын хүдэлмэри таару- ябуулха, хамтадань, мүн гансаарандань суртал олой нүлөө үзүүлхэ арга- дые шадамараар хэрэг- э шухала. Совет хүнүү- байдал, түрүү ажал, хүн ой ниитын ажал ябуулга, аралта болон ажаhуудал идхэлгые hайнаар ха- лхын тула олониитын дун- мэдээсэлнүүдые дэлгэ- лэн тарааха хэрэгсэлнүү- , илангаяа телевидениие өөр хэрэглэхэ хэрэгтэй. об ажалтай хүн зоной л хүдэлмэриин эрхэ бай- ые, эдэнэй онсо илгаае радаа абаха.

Суртал бодолой-политиче- хүдэлмэриин мүнөөнэй ерээдүйн түсэб табилгада, ртал бодол нэбтэрүүлдэг лнүүдэй ажал ябуулгые н хүтэлбэрилгэдэ кадр- дые hургаха хэрэгые hай- руулха шухала. Суртал олой хүдэлмэриин түрүү й дүршэлые гүнзэгыгөөр олжо, аша үрэ ехэтэй- дэлгэрүүлэн тарааха. ниитын hанамжа хүсэ- үүдые шэнжэлхын тула ртал бодолой хүдэлмэриин чна шэнжэлгэнүүдые, ртал бодолой аша үрые өөхэ шухала.

Ажахын, соёлой байгуу- лтын, уласхоорондын бай- лай гол шухала асуудал- д тушаа партийна, совет дэлмэрилэгшэдэй эдэбхи- , үргэн ниитэ ажалшад- а мэдээсэл хүргэхэ хэрэгтэ, пагандистнуудай, лектор- дай, элидхэлшэдэй, по- информаторнуудай, аги- торнуудай семинарнуудай дэлмэридэ Белоруссиин ртиина комитедүүдэй, гүрэ- органуудай хүтэлбэрил- кадрнуудай заабол хабаа- байhан ушарые КПСС-эй ЦК hайшаагаа.

Хэблэлэй, радио ба телевидениин пропагандистска, агитационно-ниитын хүдэлмэриие, ажал ябуулгые хүтэлбэрилгэдэ, арадай гэгээрэлэй органуудай, соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие хинан шалгаха хэрэгые эмхидхэлгэдэ суртал бодолой таhагуудай үүргэ дээшэлүүлхэ шухала гэжэ энэ тогтоол дотор партийна комитедүүдэй анхарал хандуулагдаа. Бэлигтэй бэрхэ пропагандистнууд, суртал бодолой хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие hайнаар эмхидхэгшэд байhанаа харуулhан коммунистнуудые партийна комитедүүдэй суртал бодолой таhагуудта наринаар шэлэн абаха, суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудай бүридэлые hэлгэн хубилгахагүй, даалгагдаhан хэрэг эгээл амжалтатай hайнаар дүүргэхэ эрхэ байдал тэдээндэ байгуулха эрилтэ КПСС-эй ЦК табиба. Суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудай нэрэ хүндэ дээшэлүүлхэ тухайда партийна организацинууд анхаралаа саг үргэлжэ хандуулха ёhотой.

Үйлэдбэриин ба хүмүүжүүлгын бүхы зорилгонуудые шиидхэхэдээ, ажалшадай коллективүүдтэ — манай общестбын гол үүрнүүдтэ түшэглэхыень партийна комитедүүдтэ, суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудта зууршалагдаа. Ажалшадай коллектив бүхэнэй политическэ үндэр мэдэрэлтэй ажалай социалис журамтай, эмхидэлтэй байхыень, үбэршэлгын, архидалгын, хулиган ааша гаргалгын ба обществодо зүрюу харша бусад ябадалнуудта эсэргүүсэн эбсэшэгүйгөөр тэмсэхыень туйлаха.

Коммунис байгуулалтада ажалшадай коллективүүдые эдэбхижүүлхэ харгы замуудые, онол арга гүнзэгыгөөр зохёохо, ажалшадые хүмүүжүүлгэдэ технико-экономическа, эмхидхэлэй, суртал бодолой бусад нүхэсэлнүүдые тааруулан табиха шухала. Ажалшадай хүдэлмэриин ба ниитын эдэбхиие, үзэл сурталай-политическэ хүмүүжүүлгын аша үрые дээшэлүүлхын тула үйлэдбэриин коллективүүдэй социальна хүгжэлтэ түсэблэхэ хэрэгые бүрин хүсэдөөр хэрэглэхэ.

Суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудай теоретическэ, мэргэжэлэй hуралсалые саашадань hайжаруулха хэмжээнүүдые абахыень республикын Компартиин ЦК-да, партиин обкомуудта дурадхагдаа. Партийна комитедүүдэй суртал бодол нэбтэрүүлдэг хүдэлмэрилэгшэдэй, пропагандистнуудай, журналистнуудай, hургагшанарай, багшанарай, эрдэм наукын ба соёл культурын ажал ябуулагшадай теориин, партиин дотоодын ба гадаадын политикын асуудалнуудые, партийна пропагандын научна үндэhэ hуурие гүнзэгыгөөр шудалха хэрэгые хангаха, ниитын байдалай үзэгдэлнүүдтэ шэнжэлэлгын, сэгнэлтэ үгэлгын марксистско-ленинскэ арга онол шудалхадань эдэнэртэ туhалха. Үзэл сурталай-теоретическэ, мэргэжэлэй хэмжээе дээшэлүүлхын тула саг үргэлжэ хүдэлхэ эрилтэ эдэнэртэ хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй.

Мүнөөнэй уласхоорондын байдалые хараада абан, буржуазна ба ревизионис суртал номнолтой эрид шангаар тэмсэхэ арга шадабарида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые hургаха. Семинарнуудта, курсануудта, бусад hургуулинуудта ленинскэ гол ёhонуудые, хархис суртал номнолой эсэргүү тэмсэлэй аша үрэ ехэтэй арга методуудые, энэ тэмсэлэй гол шэглэлнүүдые шудалха хэрэг эмхидхэхэ, мүнөө үеын социальна асуудалнуудта, үйлэ хэрэгүүдтэ марксистско-ленинскэ ойлгууламжа саг соонь үгэжэ байха.

Педагогико ба психологи, пропагандистска мэргэжэл шадабари, олониитые үзэл сурталтайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэг эмхидхэхэ түрүү дүй дүршэл шудалалгые hайжаруулха. Партийна дээдэ hургуулинуудтаа, мүн саг үргэлжын курсануудта hуралсалай тусхай түсэбүүдээр, программануудаар суртал бодол нэбтэрүүлдэг хүдэлмэрилэгшэдые hургаха гээшэ таарамжатай гэжэ мэдэрэгдээ.

Партиин райкомуудай, горкомуудай пропаганда ба агитациин таhагуудай хүдэлмэрилэгшэдые — обкомуудта, харин обкомуудай суртал бодол нэбтэрүүлдэг таhагуудай хүдэлмэрилэгшэдые республикын Компартиин ЦК-да hургажа, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ хэрэг үргэнөөр бэелүүлхыень Белоруссиин Компартиин ЦК-да зууршалагдаа. Пропаганда, агитаци, соёл-гэгээрэлэй ажал ябуулга эмхидхэхэ асуудалнуудаар эхин партийна организацинуудай секретарьнуудые, мүн суртал бодол нэбтэрүүлдэг хүдэлмэри эрхилдэг эдэнэй орлогшонорые hургаха, эдэнэртэ заабари зүбшэл үгэхэ хэрэг hайжаруулгын хэмжээнүүдые абаха.

Журналистска кадрнуудые шэлэн томилхо ба хүмүүжүүлхэ хэрэгые саашадань hайжаруулха, эдэнэй суртал бодол, мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ шухала. Партийна, совет органуудай гол шухала шиидхэбэринүүд тухай хэблэлэй, радио ба телевидениин хүдэлмэрилэгшэдтэ саг үргэлжэ мэдээсэжэ байха, экономическа байдалай, соёлой байгуулалтын тодорхой асуудалнуудые гүнзэгыгөөр харуулхыень заажа үгэхэ, редакциин коллективүүдэй ажал ябуулгые шэнжэлхэ, шэглүүлэн хүтэлбэрилхэ, эдэнэй хүдэлмэриин түсэбүүдые саг үргэлжэ хаража үзэхэ, журналистска кадрнуудые хүмүүжүүлгэдэ эхин партийна организацинуудай үүргэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Соёлой, Ленинэй hургаалай, соёлой байгуулалтын талаар КПСС-эй теориин ба дүй дүршэлэй асуудалнуудые, марксистско-ленинскэ эстетикын, мүнөөнэй суртал номнолой тэмсэлэй асуудалнуудые шиидхэдэг хүдэлмэрилэгшэдэй hуралсалые эмхидхэхэ. Суртал бодолой-зохёохы асуудалнуудые шиидхэхын түлөө, мэргэжэл шадабариин, хүдэлмэринүүдэйнь зорилго түгэс байхын түлөө уран зураашадай харюусалга, дээшэлүүлхэ, асуудалнуудые шиидхэхын түлөө соёлой органуудай, зохёохы холбоонуудай, эдэнэй партийна организацинуудай үмэнэ табигдадаг эрилтэ дээшэлүүлхэ, коммунис ёhоор хүмүүжүүлгын, ороной экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шухала асуудалнуудта уран hайханай интеллигенциин анхарал оролдолго эдэбхитэйгээр элсүүлэн хабаадуулха шухала.

Юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудай, техническэ мэргэжэлэй ба дээдэ hургуулинуудай кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэриие, эдэнэй марксистско-ленинскэ hуралсалые, суртал бодолой, абари зан хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие hайжаруулха гээшэ гол шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ тоолохо. Һургагшанарай, багшанарай бэлэдхэлэй, эдэниие шэлэн томилхын ба мэргэжэл шадабариинь дээшэлүүлхын түлөө арадай гэгээрэлэй органуудай урда табигдадаг эрилтэ шангадхаха. Тиихэдээ багша хадаа өөрынгөө жэшээгээр, өөрынгөө абари зангаар, hайн hайхан сэдьхэл бодолоороо hурагшые хүмүүжүүлнэ гэжэ хараада абаха.

Мүнөө үеын эрилтэнүүдые хараада абажа, эрдэм наукын үндэhөөр ургажа ябаа үетэниие зэбсэгжүүлхэ, коммунис үзэл бодолтойгоор, политическэ гүнзэгы мэдэрэлтэйгээр, ажалша бүхэригөөр hурагшадые хүмүүжүүлхэ зорилгонуудые багша бүхэнэй бүрин хүсэдөөр дүүргэхынь тула партийна организацинууд, нютагай Советүүд, арадай гэгээрэлэй органууд арадай багша тухайда ленинскэ анхарал хандуулха, тэрэнэй эрдэм, суртал бодолой, теоретическэ хэмжээе, багшын мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ ёhотой. Коммунис байгуулалтын бүхы ябасатай манай hургуулиие нягтаар холбохо гэhэн Ленинэй эрилтээр хэлбэришэгүй дабшаха шухала.

Научно-методическа мэргэжэл шадабаритай багшанарнуудаар кафедрануудые бүридүүлхэ зорилготойгоор багшанарай дээдэ hургуулинуудта аспирантурын хүдэлмэриие саашадань үргэдхэжэ hайжаруулха шухала хэмжээнүүдые абаха. Ерээдүйн багшанарта, бусад мэргэжэлтэдтэ хүмүүжүүлэгшэдэй онол шадабари олгохо, эдэниие ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ улам үргэнөөр элсүүлэн хабаадуулха.

Суртал бодолой, политическэ хүмүүжүүлгын хэрэгые, үрэ дүнгүүдыень шэнжэлхэ хэрэг бүри үргэдхэхыень, энэ асуудалаар Белоруссиин дээдэ hургуулинуудай ба Наукануудай академиин гуманитарна институдуудай хэдэг научна шэнжэлгэнүүдые улам hайжаруулхыень Белоруссиин Компартиин ЦК-да зууршалагдаа.

ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛ ЭХИЛБЭ

ХҮН БОЛОХО БАГАҺАА

Республика доторнай hургуулиин найман шэнэ байшан энэ жэлдэ ашаглалгада үгтэhэн, hуралсалай 2000 гаран кабинет байгуулагдаhан байха юм. Тиихэдэ 14,5 мянган багашуул анхан түрүүшынхеэ гартаа үзэглэл барижа, эрдэмэй дээжэ шудалжа эхилбэ. Тэрэ тоодо 70 үхибүүн Улаан-Үдын 1-дэхи интернат-hургуулиин богоhо алхан түрүүшынхеэ оробо. Тэдэнэр баян таряа ургуулдаг механизатор, таряашадай, hүн далай салгидуулдаг hаалишадай, «сагаан алта» хуряадаг хонишодой үхибүүд болоно.

Үглөөнэй 9 час. Республикын аймаг бүхэнhөө эндэ сугларhан 480 үхибүүд баярай жагсаалда зогсоно. Эрдэмэй орьел өөдэ дабшахаар бэеэ зэhэhэн 1-дэхи классай багашуул түрүү зэргэдэ жэрылдэнэ. Ирагуу хүгжэмэй аялга доро hургуулиин туг гаргагдажа, hэрюухэн hэбшээндэ намилзана...

Тус hургуулиин директор Ф. Е. Долбеев, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй габьяата багша Х. Д. Дамдинова hуралсалай шэнэ жэлэй эхилhэнтэй дашарамдуулан, үхибүүдые амаршалаад, 9-дэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ амжалтатай hайнаар hурахыень юрөөбэ. Мүн hурагшад багшанараа, хүмүүжүүлэгшэдээ хүндэлэн ябадагаа мэдүүлжэ, гоё hайхан баглаа сэсэгүүдые барижа амаршалба. 5-дахи классай пионернүүд балшар заахан дүүнэртээ ном hударай дээжэ—үзэглэлнүүдые барижа баясуулба. Һуралсалай шэнэ жэлэй түрүүшын хэшээлэй эхилhые соносхоhон хонхын абяан жэнгирбэ.

— Би найман үхибүүнэй эхэб. Хоёр үхибүүдни энэ интернат hургуулида hурана. Хоюулан «4» ба «5» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр үнгэрэгшэ hуралсалай жэлые дүүргээ hэн. Үхибүүдни hайнаар хүмүүжүүлэгдэнэ. Эрдэм бэлиг эрхим баян гэжэ эхэ, эсэгэмни хэлэгшэ бэлэй. Имэ ехэ баян хэшэг үхибүүдтэмни үршөөжэ байдагайнь түлөө парти, правительстводоо баярые хүргэнэб,—гэжэ Хориин совхозой хүдэлмэришэн С. Б. Батуева хөөрэнэ.

Б-Н. НАМДЫКОВ.

ХОРИИН ДУНДА ҺУРГУУЛИДА

Хори тосхоной стадион дээрэ үсэгэлдэр үглөөнэй 8 саг 30 минутада hурагшад, багшанар, түрэлхид олоороо сугларба. Баскетболой талмай дээрэ hурагшад класс классаараа жэрылдэн жагсаба. Һургуулиин завуч Р. А. Фрыгина баяр ёhололой жагсаалые нээгээ. Завуч нэгэдэхи класста ороhон эгээл бишыхан нүхэдөө угтахыень hурагшадые уряалаа. Стадион дээрэ тодхогдоhон радиогоор hүртэй hайхан хүгжэм зэдэлжэ, нэгэдэхи класста ороhон багашуул багшанараа дахан орожо ерээ.

Хүүгэдэй саадта хүмүүжүүлэгдээд, нэгэдэхидэ ороhон багашуул бишыхан концерт харуулжа, бултыемнай баясуулаа. Нэгэдэхи классай hурагшадта 10 жэлдэ шудалха эрдэм номойнь hүлдэ болгогдон, тусхай бэлэг, hургуулиин эрхэтэд болоhыень үнэмшэлhэн паспорт барюулагдаба.

Һургуулиин дирекциин зүгhөө амаршалгын үгэ хэлэгдээ. Тиихэдэ КПСС-эй Хориин райкомой түлөөлэгшэ С. Р. Очиров түрэлхидэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Сивков, багшанарhаа hургуулиин партийна организациин секретарь Е. И. Краснорудская гэгшэд үгэ хэлэбэ.

10-дахи классай hурагшад нэгэдэхидэ ороhон багашуулые нэгэ нэгээр хүтэлжэ, класстань үдэшэн абаашаа.

Баярай жагсаалай түгэсэhэн хойно hурагшаднай түрүүшынгээ хэшээлдэ орожо, багшанарайнгаа хөөрөөе hонирхон шагнаа. Классай тусхай хэшээлнүүд боложо, 1974—1975 онуудай hуралсалай жэлдэ ямар зорилготойгоор ажаллаха байhан тухайдаа, бултадаа эрхим hайнаар hураха тухайдаа хөөрэлдэhэн байна.

В. СТЕПАНОВ.
Хориин дунда hургуулиин директор.

ТҮРҮҮШЫН ХОНХО ЖЭНГИРБЭ

Улаан-Үдын 2-дохи hургуулида hуралсалай шэнэ жэлэй эхилhэнэй баярта зорюулhан заншалта жагсаал үсэгэлдэр болобо. Ургамал сэсэгээр шэмэглэгдэhэн, улаан бүдөөр хушагдаhан стол дээрэ улаан лентээр уягдаhан хонхо жэнгирхэеэ тэсэжэ ядан хүлеэhэн шэнги. Союзна республиканудай болон арадай демократиин оронуудай тугуудые бариhан олон хүбүүд дүрбэлжэн талмайе хүреэлэн зогсобо. Тэдэнэй араар хоёрдохиhоо эхилэн, 10-дахи хүрэтэр классууд жэрылдэн жагсаба. Һургуулиин завуч **С. С. Апрелков** баяр ёhололой жагсаалые нээжэ, пионерскэ болон комсомолой эмхинүүдэй тугуудые оруулхыень захирба. Тэдэ тугуудые эрхим hурагшад-комсомолшууд, эрхим пионернүүд оруулха эрхэдэ хүртэhэн байгаа.

Тугуудай оруулагдаhанай hүүлээр 1-дэхи классуудта ороhон багашуул hүр жабхаланта хүгжэм доро дорюунаар алхалалдан, hурагшадай коллективтэ ерэжэ нииилэбэ. 1-дэхи «А» классай хүтэлбэрилэгшэ **Е. М. Щеглакова**, «Б» классай багша **М. И. Уланова** гэгшэд сэдьхэлээ долгисуулhан янзатай, классуудаа дахуулаад оро ха юм. М. И. Уланова 30 гаран жэлдэ эхин класста багшалжа ябаха зуураа, хэдыдэхиеэ 1-дэхи класс абаба хаб? Энэ асуудалда багша өөрөө иигэжэ харюусана:

— Сэхыень хэлэхэдэ, өөрөөшье тоонь алданхайб. Сохом хорёод болонхой юм бэшэ гү?..

Һургуулиин директор **Н. И. Корытов** hурагшадые, багшанарые, түрэлхидые hуралсалай шэнэ жэлэй эхилhэнтэй дашарамдуулан, амаршалха зуураа иигэжэ баяртайгаар мэдээсэбэ:

— 2-дохи hургуули хадаа өөрынгөө түүхэдэ анха түрүүшынхеэ hуралсалай **100 процент** амжалта туйлаба. Тингэжэ бүхы hурагшаднай удаадахи классуудта оруулагдажа, хүүгэдэймнай 45 процентнь «4» ба «5» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр гараа. Октябрятска классууд соо-hоо 2-дохи «Б» 1-дэхи hуури, 2-дохи «А» хоёрдохи hуури, 3-дахи «Б» гурбадахи hуури эзэлээ юм. Пионерскэ болон комсомольско классуудай хоорондо баhал иигэжэ hууринууд тус тустань хубаагдаа. Тиихэдэ манай hургуули хүүгэдэй техническэ бүтээлнүүдээр Советскэ район соо нэгэдэхи hуури эзэлhэн байна. Харин аяншалгаар, бусад олон зүйлнүүдээр элдэб шагналда хүртэhэн. Юрэдөө, нёдондо hуралсалай жэлдэ ойн баярые—пионерэй болон комсомолой эмхинүүдтэ В. И. Ленинэй нэрын олгогдоhоор 50 жэл гүйсэhэнэй баярые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэжэ тэмсэhэнэйнгээ ашада хүрөөбди гэжэ мэдүүлхэ байнаб. Һайндэрөөртнай амаршалнаб, хүндэтэ нүхэд!..

Удаань директорэй зарлиг уншагдажа, бүгэдэ ниитын дунда hуралсалда оролго тухай хуулиин ёhоор, 80 гаран hурагшадые 1-дэхи класста абаха тухай соносхогдобо, тэдэнэй нэрэ, обог дуулгагдаба. 1-дэхи классай hурагша **Сакеева Лена** «Би hурагшаб» гэhэн шүлэг тон зохидоор уншана:

Би hурагша болобоб,
Бэлдэhэн гээшэм аргагүй.
Эжымнишье баhа бэлдээ,
Элдэб юумэн хэрэгтэй:
Шэнэ хубсаhан, гутал
Шэб шэнэхэн номууд,
Дэбтэр, гуурhан, пенал —
Дэмы тооложо
барахагүйш.
Энэ үглөөгүүр битнай
Эртэхэн бодоо гээшэб.
Юундэб гэжэ гайхана гүт?
Юундэб гэхэдэ—
hурагшаб...

10-дахи классуудай hурагшадай түрэлхидэй зүгhөө **В. И. Афенычева**, 1-дэхи классай hурагшадай эжынэрэй зүгhөө **Л. И. Мельникова**, комсомолой комитедэй зүгhөө **Петрова Маша**, 10 дахи классhаа **Воробьева Марина**, КПСС-эй Советскэ райкомhоо **Т. А. Гулюк** гэгшэд амаршалгын үгэнүүдые хэлэбэ. Анхандаа 2-дохи hургуулида олон жэлдэ багшалhан, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй hургуулинуудай габьяата багша, Ленинэй орденто, мүнөө тусхайта пенсионер **Е. А. Танская** айлшаар ерэhэн байжа, амаршалгын үгэ хэлэбэ:

— Намайе мартангүй, hургуулиингаа имэ ехэ баяртай үдэр урихантнай ехэ hайн байна. Би мүнөө 90 хүрэнхэйб. Би наhан соогоо олохон имэ баярта үдэрые үзэhэншье hаа, сэдьхэлни ехэл долгисожо байна. Хайрата минии хүүгэд! Таанар ехэл золтой сагта ажаhуужа, эрдэм ном шудалжа байна гээшэт. Оролдосотойгоор номоо үзэгты, эрдэмтэй хүнүүд бологты, золтой, жаргалтай ябагты, —гээд наhатай багша ехэл уярангяар үгэеэ дүүргэбэ. Жагсаалда зогсожо байhан хэдэн үхибүүд тэрээндэ баглаа сэсэгүүдые барюулба.

Үзэгтэ оромсоороо уншахыень, 10-дахи классай hурагшад эгээл бишыхан дүүнэртээ номхонуудые бэлэглэбэ.

Баяр ёhололой жагсаал хаагдаhан дээрэ тоологдожо, 1-дэхи классай hурагша хэшээлнүүдэй эхилhые дуулган, улаан лентэтэй хонхо даажа ядан гартаа барьяад hэжэрбэ. Баяртаа хахажа бахардаhан шэнгеэр түрүүшын хонхо эбдүүсэн жэнгирбэ...

Ц. ДОНДОГОЙ.

Ажалшадай бэшэгүүдhээ

ПАГТААЛТА ТҮРҮҮШҮҮЛ

Прибайкалиин аймагай коопзверопромхоздо ажалша хүнүүд олон юм. Варвара Петровна Батюк ан рилэгшөөр арбан хо- жэлhээ үлүүтэй эндэ хүдэлжэ байна. Тиигэжэ дүрбэлтэй болоhон энэ нүхэр жэлдэ ехэхэн амжалтануудые туйлана. 1974 ондо ажала абаhан халтар хара 306 гүлгэ абадаг hарууhа hайнтайгаар то болгоо. Түсэбэй ёhоор зоо үнэгэн бүриhөө 3,5 гүлгэ абаха ёhотой байhан Варвара Петровна мүнөө дэрээ 5,1 гүлгэ абажа шадаа. Энэ эрхим амжалтануудые Варвара Петровна шударгы бэрхэ ажалаараа туйлаба.

Энэл коопзверопромхоздо Николай Георгиевич Шангин ангуушанаар арбан табан жэл хүдэлжэ байна. Энэ аймагта түрэжэ, ехэ болоhон, ой тайгаа hайн мэдэхэ энэ нүхэртэ «булгашадай чемпион» гэhэн нэрэ соло дэмы олгогдоогүй байха. 1973—1974 онуудай ан барилгын хахада Николай Георгиевич 114 булганай арhа, мүн бусад ангай олон арhа гүрэндэ тушаагаа. Тиигэжэ хубиингаа жэлэй түрүүшын дүрбэн жэлэй түсэб амжалтатай дүүргэбэ.

Николай Георгиевич хэдэн жэлэй туршада СССР-эй ВДНХ-да хабаадалсаhан юм. Энэ нүхэр Роспотребсоюзай Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаhан, «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэhэн тэмдэгтэ хүртэhэн байна.

С. БАЙХАЛОВ.

АША ТУҺАТАЙГААР ҮНГЭРӨӨ

(Телевизионно журналистнуудай семинар)

Зүүн-Сибириин автономито республиканууд, хизаар, областьнуудай телевизионно студинуудай журналистнуудай гурбан үдэрэй семинар Улаан-Үдэ хотодо боложо дүүрэбэ.

Семинарай хүдэлмэриин түрүүшын үдэр тухай мэдээсэгдээ hэн.

Ажалшадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөе телевизионно дамжуулгануудта хайшан гэбэл hайнаар харуулха тухай хөөрэлдөөн семинарай хоёрдохи, гурбадахи үдэрнүүдтэ үргэлжэлүүлэгдээ.

«Телевизионно журналистын хүдэлмэриин онсо илгаа. Сэхэ дамжуулга, тэрэнэй сценариин бэлэдхэл тухай» гэhэн асуудалаар Москвагай гүрэнэй университедэй журналистикын факультедэй ахалагша багша, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Г. В. Кузнецовой, Эстониин телевидениин коментатор Р. И. Каремяэкэй элидхэлнүүд шагнагдаа. Нютагай телестудинуудай журналистнуудай зохёожо буулгаhан фильмүүд, киноочеркнууд болон бусад дамжуулганууд семинарта хабаадагшадай үзэмжэдэ табигдаа.

Һүүлээрнь элидхэлнүүдые, телевизионно дамжуулгануудые зүбшэн хэлсэлгэ, хүдэлмэриингөө дүй дүршэлнүүдээр андалдалга болоо. Тэрээндэ Красноярскын телестудиин ахалагша редактор Б. Н. Блохин, Абаканай телестудиин ахалагша редактор В. С. Ураков, Яхадай телестудиин ахалагша редактор Г. Н. Васильев, Шэтын телевидениин главна редакторнууд С. А. Лешенок, Г. Г. Билецкий, Братскын телестудиин ахалагша редактор Н. Н. Прилежаев гэгшэд хабаадалсаа.

Телевизионно журналистнуудые түрүүшынхеэ суглуулhан зонын семинар яhала эмхитэйгээр, тэрээндэ хабаадагшадта аша туhатайгаар үнгэргөө гэжэ семинарай түгэсхэлдэ тэмдэглэгдэhэн байна.

Ц. ДУГАРОВ,
Буряадай АССР-эй журналистнуудай холбооной правлениин харюусалгата секретарь.

ОЛОНДО ОЙЛГУУЛХА

Граждан оборонын штабууд, соёлой болон кинематографиин таhагууд, ниитын болон hайн дуранай эмхинүүд бэеэ хамгаалха талаар хүн зоной дунда ябуулха ойлгуулгын хүдэлмэриин зарим тэды [illegible] на. Бухы аймагуудта ойлгуулгамжын хүдэлмэриин түсэбүүд зохёогдоhон байгаа. Аймагуудай граждан оборонын штабуудай начальнигууд, аймгүйсэдкомой түлөөлэгшэд КПСС-эй райкомуудай секретарьнуудтай зүбшөөд, эдэ түсэбүүдые баталhан байха юм.

Республикымнай олонхи аймагууд хараалагдаhан зорилгоёо болзортонь эмхитэй hайнаар бэелүүлжэ эхилhэн байна. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын Октябрьска район, Бэшүүрэй, Кабанскын, Яруунын аймагууд, мүн республикымнай Культурын министерство удха түгэлдэр түсэбүүдые зохёожо, зоной дунда ойлгуулгамжын хүдэлмэри ябуулжа эхилээ hэн. Аймагуудай граждан оборонын штабууд хэблэл, радио гэхэ мэтэ ойлгуулгамжын хүдэлмэриин шухала онол арга хэрэглэжэ шадаа. Байгша оной зургаа hарын туршада граждан оборонын талаар аймагай газетэнүүдтэ 70 гаран материал толилогдоhон, радиогоор 48 дамжуулга хэгдэhэн байха юм. «Хүн бүхэн энээниие мэдэхэ ёhотой». «Граждан оборона — бүгэдэ арадай хэрэг» гэhэн ниитэ гаршаг доро олохон аймагай газетэнүүд материалнуудые толилоо. Илангаа Бэшүүрэй, Загарайн, Кабанскын, Яруунын аймагуудай газетэнүүд энээндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана гэжэ эндэ тэмдэглэхээр.

«Знание» бүлгэмэй аймагуудай эмхинүүд, кинофикациин управлени, кинопрокадай конторо нёдондоноойхиhоо энэ жэлдэ hайнаар хүдэлөө. Энэ жэлэй түрүүшын хахадай туршада дүн хамта 58.285 хүнэй үмэнэ 906 лекци уншагдаhан, тиихэдэ 1.777 кинофильм 114.360 хүндэ харуулагдаhан байха юм. Улаан-Үдын Советскэ районой граждан оборонын штаб кинотеатрнуудта граждан оборона тухай кинофильмнүүдые табиха hарын түсэб зохёожо 12 мянган хүнэй үмэнэ 84 фильм харуулаа. Киногой эхилхын урда тээ граждан оборонын удха шанар болон харуулагдаха кинофильмын гол удха тухай лекцинүүд уншагдаhан байна. Мүн тус районой граждан оборонын штаб ажалладаггүй зоной дунда граждан оборонын талаар ябуулагдаха ойлгуулгамжын хүдэлмэри hайжаруулаа. Агит-талмайнуудта кинофильм харуулга эмхидхэгдэhэн, лекцинүүд уншагдаhан байна. Энэ hайн хэhэн үүсхэлые республикын бүхы аймагуудта дэлгэрүүлхэ шухала.

Гэхэтэй хамта, Баргажанай, Баунтын, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Ахын гэхэ мэтэ зарим аймагуудта граждан оборонын талаар хүн зоной дунда ойлгуулгамжын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Хахад жэлэй туршада хэблэлдэ нэгэшье материал толилогдоогүй, радиогоор дамжуулга хэгдээгүй байха юм. Зарим аймагуудай граждан оборонын штабууд хүн зоной дунда ойлгуулгамжын хүдэлмэри ябуулха түсэбүүдэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байhые хинан шалганагүй, энэ талаар абтаhан шухала хэмжээ ябуулгануудай hайн талые бүридхэжэ, олоной дунда тараанагүй.

Аймагуудай граждан оборонын штабууд бии байгаа дутуу дунданууда ойрын сагта зайсуулжа, түрүү дүй дүршэлые, шэнэ онол арганууды хүдэлмэридөө нэбтэрүүлхэ ёhотой.

А. КИЛИМНИК,
граждан оборонын республиканска штабай начальник.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Кипртэ эб найрамдал, бэеэ дааһан байдал хангаха

Кипртэхи байдал мүнөө хүрэгэрөө шахардуу байһаар. Харин сэрэгүүд энэ арал дээрэ асарагдажал байна. Кипрэй арад — грегүүдшье, түүрэгүүдшье хэсүү бэрхэшээл хашалан үзэнэ. Хашагдан нютагаа урилагшадай лагерьнуудта 200 мянга шахуу хүн мүнөө сугларaад байнхай. Аралай экономико горитойгоор доройтоо. НАТО-гай һанаашалгануудһаа уламжалан, киприодууд ехэ гасалан зоболондо дайрагдажа байна. Бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүй, бэеэ даанги хараа бодол баримталдаг Кипрэй Республикын сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалые сэрэгэй урбалтаар усадхаха гэжэ НАТО-гай удамаршад һэдэһэн юм.

Дундада далайн энэ районһо НАТО-гай бэелүүлдэг стратегидэ таарууraар Кипрэй асуудал шиидхэхэ гэжэ эрмэлзэн, Хойто-атлантическа бүлэглэлэй хэдэн оронууд һүүлэй үдэрнүүдтэ Кипрые занадаг, хашадаг болонхой. США, Англи ба НАТО-гай бусад хэдэн оронууд тус аралые бүлэглэлэй хиналта доро байлгаха һэдэлгэ гаргахаһаа гадна, мүн Кипртэхи уршагта ябуулгануудһаа уламжалан, НАТО-гай зүүн захын бүлэглэл гэдэгэй һандаржа эхилһые зогсоохо һанаатай. Тэдэ хойшолонгуудайнь нэгэн юуб гэхэдэ, НАТО-гай сэрэгэй эмхиһээ гараһан тухайгаа Греци соносхонхой.

Тиихэтэй хамта арал дээрэхи арсалдаа дулалдаае зайсуулхын, шуһа адхалга болюулхын, тохёолдоһон уршагта байдалһаань киприот арадые гаргахын тула үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абаха эрилтэ Кипртэхи аюултай шанга байдал табина.

Энэ аюулта гуламтые түргэнөөр зайсуулха зорилгоор Совет правительствын оруулһан дурадхал тушаа Кипрэй асуудалаар мүнөө хэгдэжэ байгаа дипломатическа ябуулганууд гол анхарал татана. Мүнөөнэй дэлхэйн политическэ байдалые хараада абахаар гүрэнүүдэй түлөөлэлгэтэ ехэ хуралдаа зарлахые Совет ороной дурадхалнууд хараална. Кипрэй, Грециин, Турциин, Аюулгүйн Соведэй бүхы гэшүүн-гүрэнүүдэй, тэрэшэлэн бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй бусад оронуудай хабаадалгатай уласхоорондын конференци ООН-ой талаар зарлабал, Кипрэй бэеэ даадаг, бүрин сүлөөтэ гүрэн байха, киприодууд-грегүүдэй, киприодууд-түүрэгүүдэй ашатуһада үнэхөөрөө таарахаар шиидхэбэринүүдые гаргалга хангаха һэн.

1960 оной Цюрихско-Лондонско хэлсээнэй ёһоор, Кипрэй бэеэ даадаг байха тухай киприот арадые найдуулһан НАТО-гай оронуудай найдуулгын үндэһэ баримтагүй байһые арал дээрэ тохёолдоһон һүүлэй ушарнууд гэршэлнэ. «Найдуулгануудай» иимэ гурим Кипрэй дотоодын хэрэгүүдтэ НАТО-гай хамааралгын халхабша болоһон байгаа. Тиимэһээ олон талын найдуулга хэрэгтэй. Советскэ Союз дурадхалнуудые оруулхадаа, юу хараада абаһан байгааб гэхэдэ, Кипртэхи байдал Дундада далай шадарай шахардуу байдал хурсадуулхаһаа гадна, мүн эб найрамдал болон аюулгүй байдалда түбэг тохёолдуулжа болохо байна бшуу. Тэрээнһээ гадна, Кипртэхи тулалдаан уласхоорондын харилсаанай мүнөөнэй хүгжэлтые тодорхойлдог оршон байдалда зүришэнэ.

Советскэ Союзай үүсхэлые дэлхэйн олонитын һайшаажа байһаниинь тушаан болоһон ушар бэшэ юм. Кипртэхи бэрхэшээлые түргэнөөр, зүб зүйтэйгөөр шиидхэхэ эгээл һайн зам болоно гэжэ Совет ороной дурадхалнуудые тэдэнэр тоолоно бшуу. Эдэ дурадхалнуудые Грециин ба Кипрэй правительстванууд һайшаагаа. Тэдэнние Кипрэй президент Макариос һайшаан зүбшөөһэн байна. «Кипртэхи байдалые зүбшэн хэлсэхын тула үргэн ехэ конференци зарлаха» шухала гэжэ ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхайм хэлэһэн байха юм. Социалис гүрэнүүд, бусад олон оронууд Совет правительствын үүсхэлые дэмжэнэ.

Гэбэшье НАТО-гай оронууд түбхын түрүүндэ США, Кипрэй асуудалые үсөөхэн милитарис оронуудаар шиидхүүлхэ гэжэ оролдоно. Гэхын дашарамда, бүхы дэлхэй дээрэ үргэнөөр дэмжэгдэһэн Совет ороной дурадхалнуудые сэхэ буруушааха арганьгүй. «Найдуулга үгэгшэ» оронуудай — Англиин, Турциин ба Грециин женевскэ хэлсээнүүдые үргэлжэлүүлхэ шухала гэжэ гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ мэдүүлһэн байна. Теэд һаяхан болоһон тиимэ хэлсээнүүдһээ ямаршье үрэ гараагүй. Кипр тушаа ООН-ой Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ ябадал хангаагүйнь мэдээжэ.

Кипрэй асуудал шиидхэхын түлөө Аюулгүйн Совет ехэ харюусалгатай. Кипрэй хэрэгтэ харин хамааралгүе болюулха зорилготой шиидхэбэринүүдээ дүүргүүлхэ бүхы арга боломжо бии.

Шахардуу байдал дэбэргэгдэнэ

Израилиин армида хэдэн арбаад мянган резервистнүүд татагдаа. Эзэмдэгдэһэн Синайска хахад арал дээрэ сэрэгэй маневронууд үнгэргэгдэнэ. Эдэмнай «Октябрьдахи дайнһаа хойшонхи эгээн ехэ хэмжээн болоно» гээд Израилиин премьер-министр Ицхаком Равин хэлэһэн байна. Ливанда эсэргүү хорото аашанууд Сирине заналга, Тель-Авивта сэрэг дайнай шаг шууяа таталга, городой зонине бомбоубежищи худар намналга, «армида техническэ туһаламжа үзүүлхын тула һургуулиин үхибүүдые һургалга» гэхэ мэтэ ябуулганууд таһалгаряагүй хэгдэнэ. Эдэ бүгэдэнь арабуудтай дайлалдаха аюулта замда Израиль сэрэгэйхидэй дахяад орожо байһыень гэршэлнэ. Эдээн тухайдань Каирай «Аль-Ахрам» газетэ зүбөөр тэмдэглэнэ. Тель-Авив, «Мүнөө сэрэгэй ямаршье харата ябуулга хэхээр бэлэн. Израиль яажашье һаань, Дүтын Зүүн зүгэй районһо шахардуу байдал дэбэргэхые хүсэдэг байна».

Иимэ юумэнэй Тель-Авивта яахадаа хэрэгтэй байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Тиихэдээ, Дүтын Зүүн зүг тушаа Женевскэ конференци һэргээлгые таһалдуулха, эзэмдэһэн араб газар дээрэһээ израиль сэрэгүүдые гаргуулхагүй Палестинын асуудал шиидхэлгэдэ һаад ушаруулха һэдэлгэ хэгдэнэ бшуу.

Израилиин сэрэгэй министр Ш. Пересэй, гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Аллоной Вашингтондо удаа дараалуулан ошоһоной һүүлээр, шахардуу байдал зорюута дэбэргэхэ политика Тель-Авивай илангаяа эдэбхитэйгээр ябуулдаг болоһон байһанда араб оронуудай ниислэлнүүд анхарал хандуулна. Израильда үзүүлэгдэдэг американ сэрэгэй ба экономическа туһаламжые бүри ехэ болохо тухай тэдэ хоёр США-да хэлсээ хэһэн байна бшуу. Теэд хэлсээнэй, тэрэнэй һүүлээр, Израиль эзэмдэһэн араб газар нютагуудһаа гаража ошохо ёһогүй, харин шэнэ газарнуудые эзэлхэ тухай бодожо үзэхэ зэргэтэй гэһэн һанамжанууд сионис хэблэлдэ гараһан байха юм.

Палестинын хашуулжа нютагаа урилагшадай ехэ ехэ лагерьнуудай байдаг Ливанай урда хуби эгээн лэ түрүүн добтологдожо болохоор газар гэжэ тоологдоно. Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөе усадхаха, тэрэшэлэн палестинецүүдые Иордан мүрэнэй баруун эрьеһээ хүсөөр зөөлгэхэ гээшэ, баруун оронуудай хэблэлэй мэдэрһэнэй ёһоор, араб оронуудта эсэргүүгээр Израилиин үдэрһөө үдэртэ үргэдхэжэ байдаг эзэрхэг түримэй ябуулгануудай хоёр гол зорилго болоно.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые ходо-доо шахардуу байлгаха гэжэ эрмэлзэдэг Израиль хүршэ районуудтахи байдалые али болохоор һүжэрөөхэ оролдолго гаргана. Кипр ба Грецидэ болоһон ушарнууд, тэрэнэй гэршэ болоно бшуу. Эдэ ушарнуудые һамбаашалан, Тель-Авив империалис лагерьтахи байдалаа һайжаруулхабди гэжэ найдана. Тель-Авив өөрынгөө зүгһөө туһаламжа үзүүлхээр найдуулха зуураа, НАТО-гай бүлэгүүдэй зүгһөө эзэрхэг түримхэйшүүл-сионистнуудта үзүүлэгдэдэг сэрэгэй ба дипломатическа туһаламжа үргэдхэхые хүсэнэ.

Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгануудай хойшолонгуудые түргэнөөр усадхаха, эзэмдэгдэһэн бүхы араб газар нютагуудһаа израиль сэрэгүүдые гаргаха, Палестинын араб арадта национальна хуулита эрхэнүүдыень олгохо шухала байһые Дүтын Зүүн зүгтэхи — амгалан байдалда дурагүйшүүлэй аюулта шэнэ аашанууд гэршэлнэ. Дүтын Зүүн зүгэй асуудалнуудые ондоо замаар шиидхэхэ гэһэн ямаршье һэдэлгэнүүд энэ аюултай районһохи оршон байдалые бүри орёо болгохо.

О. АНИЧКИН,
С. КУЛИК.
(ТАСС).

ОЛИМПИИН РИНГ ДЭЭРЭХИҺЭЭ ҺАЙНААР...

ГАВАНА. Боксоор дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн түрүүшын наадаанда Совет ороной боксернуудай команда хоёрдохи һуури эзэлбэ. Түрүүшын һууриие Мюнхендэ үнгэргэгдэһэн Олимпиин наадаанда эрхимлэһэн Кубын спортсменүүд дахинаа эзэлһэн байха юм.

Боксёрнуудай дундаһаа дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ иимэ спортсменүүд хүртөө гэбэл: (шэгнүүрэйнгээ талаар) — Хорхе Эрнандес болон Дуглас Родригес (хоюулаа Кубын боксернууд), Вильфредо Гомес (Пуэрто-Рикэ), Говард Дэвис (США), 1972 ондо эдиршүүлэй дундаһаа Европын чемпион болоһон Василий Соломин (СССР), Айюб Калуле (Уганда), Олимпиин наадаанай чемпион Эмилио Корреа, Роландо Гарбей (хоюулаа Куба), Руфат Рискиев (СССР), Олимпиин наадаанай, Европын чемпион Мате Парлов (Югослави), Олимпиин наадаанай чемпион Теофило Стивенсон (Куба) гэгшэд эрхим боксёрнууд болобо.

Совет ороной суглуулагдамал командын гэшүүд соохоо Олимпиин чемпион Борис Кузнецов (Астрахань), Олег Коротаев (Москва) гэгшэд мүнгэн, Евгений Юдин (Куйбышев), Европын чемпион Владислав Засыпко (Донецк), Давид Торосян (Ереван), Европын чемпион Анатолий Климанов (Жданов) гэгшэд бронзо медальнуудта хүртөө. Боксернуудай дунда дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө түрүүшынхеэ үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ 45 ороной 263 спортсмен хабаадалсаһан байна. Зурагууд дээрэ: СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүдэй дундаһаа дэлхэйн чемпионуудай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Василий Соломин, Руфат Рискиев. Мүнгэн медальда хүртэһэн Борис Кузнецов, Олег Коротаев. Бронзо медальтан — Евгений Юдин, Владислав Засыпко, Давид Торосян, Анатолий Клнманов гэгшэд.

(ТАСС-ай фотохронико).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Газетэ болон журналнуудые — бүгэдэ нитэдэ» — түрүү бэшэг. «1974 оной таряа хуряалга» — суглуулбари. Шалгалтын бригадын материал. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Шефтээ абаһан ажахынуудта» — Н. Быковэй статья. «Маоизм — бүхэдэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй дайсан» — Н. Мараев, А. Тыхешкинэй статья. (эхин, түгэсхэлынь гурбадахи хуудаһанда). Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. «Табан хүһанай дэргэдэ» — А. Бальбуровай романһаа хэһэг. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилһэн тухай материалнуудай суглуулбари. Элдэб һонин. Сентябриин кинорепертуар.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00 — Дамжуулгын программа. 19.05 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 19.35 — Телевизионно һонин. 19.55 — «Факел» — залуушуулда зорюулагдаһан программа. 20.35 — «Восточная Сибирь» гэжэ журнал. 20.45 — «Урожай—74». 21.10 — Концерт. 21.30 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 21.50 — «Буряадай актёрнууд кинодо» гэһэн дамжуулга. 22.20 — Техническэ мэдээсэл. 22.30 — «Соносхол». 22.35 — «Люди из легенды» телевизионно документальна фильм.

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» августын 30-да Москвада үнгэргэгдэһэн тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото»: 5 (бадминтон), 10 (буер), 13 (уһанай-санын спорт), 21 (мори урилдаалгын спорт), 38 (һур харбаалга), 48 (шатар);

«Спортлото—2»: 5 (бадминтон), 6 (баскетбол), 13 (уһанай-санын спорт), 22 (коньки), 29 (парашютна спорт), 34 (гарай бүмбэгэ).

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА
телефон·телеграф·радио

ХАНОЙ

БААТАР АРАДАЙ ҺАЙНДЭР

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын байгуулагдаһаар 29 жэлэй ой сентябриин 2-то гүйсэбэ. Эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааһан байдалай түлөө байлдаануудай хүшэр бэрхэтэй замда баатар арадай туйлаһан илалтануудай алдар солоор энэ һайндэр гэрэлтэн туяарна.

1945 оной август һарада революциин түүхэтэ илалта туйлаһанай һүүлээр Вьетнамай Демократическа Республика байгуулагдаа һэн. Нүхэр Хо Ши Мин түрүүтэй Вьетнамай коммунистнуудай партиин хүтэлбэри доро болоһон энэ революци Вьетнамай хуби заяанда эрид хубилалтануудые хэжэ, хүдэлмэришэн таряашанай түрүүшын гүрэниие Зүүн-Урда Азида байгуулаа бэлэй.

Үнгэрһэн 30-аад шахуу жэлэй турша соо вьетнам арадай ямар ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые дабажа гараһыень һанаад үзыт. Түрүүлэн Франциин колонизаторнууд залуу республикада дайгаар ороо һэн. Эрхэ сүлөөдэ дуратай вьетнам арад илалта туйлаа һэн. Удаань американ империалистнууд эзэрхэг түримхэйгөөр добтолон ороһон байгаа.

Шанга тэмсэлдэ вьетнам арад национальна эрхээ сахин хамгаалжа, Вьетнамай асуудалаар Парижай хэлсээн баталагдаһан юм. Энэ хэлсээнэй үндэһөөр Вьетнам бэеэ дааһан байдалтай, эрхэ сүлөөтэй, нэгэдэлтэй, бүтэн бүрин газар дайдатай болохо ёһотой. Советскэ Союз, бусад социалис оронууд, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн баатар арадай тэмсэлые дэмжэжэ, ехэ илалта туйлахадань, туһалһан байна.

Хойто Вьетнамда амгалан байдалай һэргээгдээд байһан оршондо ДРВ-гэй 29 жэлэй ой тэмдэглэгдэбэ. Парижай хэлсээе сайгон захиргаан үшөөл эбдэһээр. Амгалан байдалаа сахин хамгаалжа, экономикоёо һэргээхэ гээшэ манай гол зорилго гэжэ ороной арад зон һайн ойлгоно.

Хойто Вьетнамда экономико амжалтатайгаар һэргээгдэжэ байна.

Урда Вьетнамай патриотическа хүсэнүүд ехэ амжалта туйлаа. Эдэнэр үргэн ехэ газар дайда сүлөөлһэн байна. Сүлөөлэгдэһэн районуудта демократическа шэнэ байдал тогтоогдоно. Хархис хүсэнүүдэй харата ябуулгануудта хатуу шанга сохилто үзүүлэн, революционно туйлалтануудаа патриодууд баатар сахин хамгаална.

Вьетнам арад Эхэ оронойнгоо бүрин эрхэтэ эзэд байха ёһотой.

Бидэнэй үнэн хэрэгые совет арад, аха дүү бусад социалис оронуудай арадууд хододоо дэмжэхэ юм гэжэ вьетнам ханинарнай һайн ойлгоно. Энэ алдарта һайндэртэйнь дашарамдуулан, Хойто Вьетнамда социализм байгуулха, Урда Вьетнамда амгалан байдал һэргээхэ, национальна эблэрэлгэ хангаха хэрэгтэ амжалта туйлахыень баатар арадта ханинарынь үнэн зүрхэнһөө хүсэнэ.

БУХАРЕСТ

ООН-ой конференци дүүрэбэ

ТАСС

Арад зоной нютагжан һуурижалга тухай асуудалаар ООН-ой бүхэдэлхэйн конференци эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. 150 гүрэнэй, эдэнэй дунда Советскэ Союзай, Украинын ССР-эй, Белоруссиин ССР-эй делегацинууд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаа.

Хүн зоной нютагжан һууряжалга тухай, социально-экономическа хүгжэлтэ тухай, оршон тойронхи байгаалиие сахин хамгаалха тухай гол шухала асуудалнуудые конференцидэ хабаадагшад 11 үдэрэй турша соо зүбшэн хэлсэһэн байна.

БУДАПЕШТ

Биохимигүүдэй конгресс

ТАСС

Европодохи биохимиин бүлгэмүүдэй федерациин ээлжээтэ конгресс Венгриин ниислэл хотодо хүдэлмэреэ дүүргэбэ. 35 оронһоо 2100 эрдэмтэн, эдэнэй дунда совет биохимигүүдэй делегаци тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаа.

ХОНХО ЖЭНГИРБЭ

Элдэб оронуудта һуралсалай жэл ондо ондоо сагта эхилдэг гээшэ. Гэбэшье олохон оронуудта һуралсалай жэл сентябриин 1-дэ эхилдэг юм. Хаа хаанагүй һуралсалай жэл баяр асардаг, ехэ һайндэр боложо үнгэрдэг заншалтай. Зүгөөр капиталис оронуудта тиимэ бэшэ байна.

БЕРЛИН. 3 миллион шахуу һурагшад, 30 миллионһоо үлүү учебник — Германиин Демократическа Республикын арадай гэгээрэлэй хүгжэлтые элирхэйлэн харуулһан баримтанууд иимэл даа. Хэрбээ 25 жэлэй урдатаа оройдоол 900 миллион марка гаргашалагдадаг байһан һаа, харин мүнөө жэл бүри 7 миллиардһаа үлүү марка арадай гэгээрэлдэ һомологдоно.

БУДАПЕШТ. Һуралсалай энэ жэл Венгридэ туршалгата боложо үнгэрхэ. Хэдэ хэдэн һургуулинуудай аха классуудта шэнэ предмет — «гэр бүлэ тухай» заажа эхилхэ байна. Эдэ хэшээлнүүдэй үедэ һурагшад гэр бүлын харилсаантай танилсаха юм.

ГАВАНА. Мүнөө Кубада 2 миллион 690 мянган хүн гэхэ гү, али Кубын хүн зоной гурбанай нэгэ хубинь һургуулида һурана. Революциин урда тээхиһээ 10 дахин ехэ мүнгэн энэ жэлдэ арадай гэгээрэлдэ һомологдоо.

ДЕЛИ. Мүнөө Индидэ 90 миллион үхибүүд һургуулида һураха байна. 2,5 миллионһоо үлүү багшанар эдэнэртэ ном зааха юм. 100 гаран университет, 3 мянга гаран колледж орон дотор хүдэлдэг. 3 миллионһоо үлүү студент эндэ һурана.

ВАШИНГТОН. Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэдэнь, олон үхибүүд учебнигүүдээр, харуулан ойлгуулха туһаламжануудаар дуталдана. Һургуулинуудай хүдэлмэридэ үндэһэ яһанай илгаа гаргаха ушар гарана, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэн үшөөл доогуур байһаар.

ЛОНДОН. Һуралсалай шэнэ жэлдэ Лондоной олохон һургуулинууд мүнгэ зөөри гаргашалгаяа 10 процентээр хорooхо баатай болонхой.

(ТАСС).

СОФИ

А. КУНЬЯЛАЙ ХӨӨРӨӨН

ТАСС

Арад зоной аша туһада демократиин эсэслэн илаха, фашис диктатурын һэргээгдэхэ али бүхы һэдэлгэнүүдтэ эрид шанга сохилто үгэхэ бүхы арганууд Португалида бии гэжэ Португалиин Коммунис партиин Генеральна секретарь А. Куньял Болгариин «Отечествен фронт» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Гэбэшье мүнөө зүришэлдөө хёмороон гаража байһаар гэжэ тэрэ хэлэбэ. Нэгэ талаһаа — демократическа политика бэелүүлэгдэнэ, нүгөө талаһаа — ороной экономико монополис бүлэглэлнүүдэй гарта үшөөл байһаар. Хёмороо зүришэлдөөн общественные демократизацилха замда түбэг бэрхэшээлнүүдые ушаруулна.

Энэ талаар амжалта хангахын тула арад зон зэбсэгтэ хүсэнүүдтэй бата нэгэдэлтэй байха зэргэтэй. Иимэ нэгэдэл хүгжэн бэхижэжэ байна гэжэ Португалиин Компартиин ЦК-гай Генеральна секретарь хэлэбэ.

Гвиней-Бисаугай, Анголын, Мозамбигай арад зондо бэеэ дааһан байдал Португалиин олгоһон ушар колонинуудай арад түмэнэй, Португалиин арадай ехэ илалта болоно гэжэ А. Куньял тэмдэглээ.

НЬЮ-ЙОРК

Буһалгаата хүдэлөөн үргэдэнэ

ТАСС

Юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэржэ байһые буруушаан, США-гай хүдэлмэришэн анги эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Гансал үнгэрһэн жэлдэ хүдэлмэришэдэй ба алба хаагшадай салин хүлһэн 5 процентээр хороһон байгаа. Тиихэдэ мүнгэнэй үнэ унаа, юумэнэй үнэ сэн хүндэрөө.

Эгээл тиимэһээ һүүлэй үедэ хүдэлмэришэн ангиин элдэб отрядууд хамтын договор баталхые оролдоно.

Электригүүд буһалгаа хэжэ, «Уэстерн электрик» гэжэ компанида эсэргүүгээр тэмсэнэ. Вашингтон, Иллинойс, Лузиана, Нью-Джерси, Оклахомо, Огайо, Пенсильвани гэжэ штадуудтахи энэ корпорацида хабаатай 11 заводто буһалгаан болоно.

НЬЮ-ЙОРК

БАГШАНАР БУРУУШААНА

ТАСС

Һуралсалай шэнэ жэлэй дүтэлхэ тума Холбоото Штадуудта багшанарай тэмсэл улам үргэдэнэ. Салин хүлһэмнай бага, ажалаймнай эрхэ байдал хүшэр бэрхэтэй гэжэ эдэнэр буруушаалга хэнэ. Һургуулинуудай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые федеральна захиргаан мүнгэ зөөреэр хүсэд ханганагүй.

Нью-Гэмпшир, Коннектикут, Род-Айленд, Вермонт, Нью-Йорк ба Массачусетс гэдэг штадуудай һургуулинуудай багшанар олоной хабаадалгатай демонстраци хэбэ. Эдэниие намнахын тула полициинхид эльгээгдэһэн байгаа. Эндэ 70 гаран хүниие барижа хаагаа.

ЛИССАБОН

ПОРТУГАЛИДАХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Налог түлэхэ тухай ёһо гурим хубилгаха хуули Португалида хүсэндөө оробо. Энээнэй үндэһөөр бага салинтай хүнүүдһээ налог татабарииень доошолуулхаар, ехэ олзотой хүнүүдтэ налог нэмэхээр хараалагдана. Газарай участогуудые үлүү ехэ сэнгээр худалдалгатай тэмсэхэ хэмжээнүүд энэ хуули дотор абтаһан байна.

ЛИССАБОН. (ТАСС). Гвиней-Бисаугай Республикын территори дээрэһээ Португали сэрэгүүдээ гаргажа эхилбэ. Португалиин сэрэгүүдэй түрүүшын бүлэгынь Эхэ орондоо ошохоёо августын 25-да Гвиней-Бисауһаа мордобо. 10 мянган сэрэгшэ Португали руу эльгээгдэхээр бэлэн болоод байна.

ПАРИЖ

МИТТЕРАНАЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй хамтын программа ажал ябуулгымнай найдамтай үндэһэ һууринь байһаар гэжэ Франциин социалис партиин нэгэдэхи секретарь Ф. Миттеран Франциин телевидениэр үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

Имагтал зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй нэгэдэлэй ашаар Франциин общество гүнзэгы үндэһэн хубилалтанууд хэгдэхэ аргатай гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

ВАШИНГТОН

Эхэнэр хүдэлмэрилэгшэд

ТАСС

1973 ондо Америкын Холбоото Штадуудай бүхы хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай 38 процентнь эхэнэрнүүд байгаа. 1948 ондо энэ тоо оройдоо 25 процент болодог байһан юм. Канцеляриин хүдэлмэрилэгшэдэй дунда эхэнэрнүүд илангаяа олон. Нёдондо иимэ хүдэлмэрилэгшэдэй 67 процентнь эхэнэрнүүд байгаа.

Һүүлэй 25 жэлэй турша соо Холбоото Штадуудта хүдэлмэриин хүсэн нилээд «залуужаһан» байна. Хэрбээ 1948 ондо 16-һаа 24 хүрэтэр наһатай хүдэлмэришэд бүхы ажалшадай оройдоо 21 процентнь болодог байгаа һаа, 1973 ондо ороной бүхы хүдэлмэриин хүсэнэй 25 процент болоно.

КОПЕНГАГЕН

„Юрэнхы дэлгүүртэ" хабаадалгын хойшолон

ТАСС

«Юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудтай худалдаа наймаанай харилсаагаа үргэдхэлгэ Данида аша үрэгүй байба.

Энээнтэй дашарамдуулан, ороной гадаадын худалдаа наймаанай саашанхи хүгжэлтын хангалтагүй байха тухай Даниин хэблэл бэшэнэ. Тодорхойлон хэлэбэл, байгша ондо ФРГ-тэй, Голландитай, Франциитай, Швецитэй, Норвегитэй наймаа хэбэшье, ехэ олзо олоогүй.

Нёдондо жэл Дани «юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудтай 1,878 миллион кроной наймаа хэһэн һаа, харин байгша ондо энэнь хахад хубяар бага болоһон байна.

УНШАГТЫ[Н] ҺОНИРХОХО[...] БАЙХАТ

УГ УДАМАЙ ЗАНША[...]

ТУСХАЙ пенси үгэхэ [...] документнүүдые 119 на[...] болоһон үдэрынь Роса К[...] кес Кальфукурада бар[...] дань, үшөө хэдэн арбаад [...] лэй туршада гүрэн мүн[...] лэхэ ушартай болохо [...] гэжэ тэрэ мэдүүлээ. С[...] сула, омог хүхюун ар[...] эхэнэрэй иимэ бата найд[...] мэдүүлгэнь гүнзэгы үндэ[...] римтатай: тэрэнэй эх[...] тэйдөө наһа бараһан юм[...] эсэгэнь аюул усалда о[...] «оройдоол» 155-тайдаа [...] бараһан байна. Виста А[...] хотын үндэр наһатай эн[...] нэр үнэр баян юм. «Одх[...] бүүниинь» һаяхан 65-тай [...] лоо.

МОНА ЛИЗЫН ХООЛ[...]

ЛЕОНАРДО да Вин[...] «Мона Лиза» гэжэ суу[...] раһан гайхамшаг зураг[...] киодо табигдажа харуул[...] ха үедэнь, Японой кибе[...] тигүүд Флоренциин энэ [...] һайхан эхэнэр ямар хоол[...] байгаа гээшэб гэжэ тоом[...] дорхойлхо оролдолго гар[...] байгаа. Уралайнь түхэл[...] сые, аманайнь хэлбэри[...] раада абаба. Тиин Мона [...] хонгёо шанга контральто [...] лойтой байгаа гээд элир[...]

ГЭРЛЭХЭЕЭ БАЙГШАД[...] ЗОРЮУЛАГДАҺАН СЕМИНАР

ГЭРЛЭҺЭН ТУХАЙ [...] шэлгэ үгэхэ гүйлтатайгаар [...] липпинын Букиднон гэжэ [...] винцидахи Марамаг хо[...] ажаһуудаг залуу хүнүүд[...] нипипалитедтэ хандаад, [...] ха гэлыхэ ушартай бо[...] Юундэб гэхэдэ, түрэһэн т[...] үнэмшэлгэһөө гадна, гэрл[...] асуудалнуудиаар тусхай [...] нарнуудта һураһан тухай [...] шэлгэтнай алин бэ гэжэ [...] нэрһээ асууһан байна.

Залуу хүнүүдэй гүйлтад[...] тын муниципальна сове[...] гүүд эрид эгсээр хандаба. [...] жомынь һалажа байнхаар [...] нөө бидэнэртэ гомдоо һ[...] дээрэ», — гэжэ эдэнэр мэд[...] нэ. Үхибүүдэйнгээ үмэнэхи [...] рэлхидэй харюусалга, [...] һамган хоёрой идли тэгш[...] хэ, бүлын бусад шухала [...] далнуудаар аха нүхэдэй [...] намжануудые шагнажа, [...] юумэ мэдэжэ абахыень [...] ауушуулые баадхаха [...] шиидхэһэн байгаа ха.

ОМСКЫН ГАНГА ЭРЬЕНҮҮДЭЙ НЮУСАНУУД

ВИКТОР САРАЙКИН [...] ваторайнгаа шанагаар ман[...] томо амитанай шүдэ уд[...] гаргажархиба. Энэнь ал[...] килограмм шэгнүүртэй! Ир[...] жэ голой эгсэ эрье шад[...] намаг налхитай газарые [...] тааха үеэр тиимэ юумэн [...] һон байна. Шүдэнэй хажу[...] хана томо хохимой та[...] хубиие экскаваторщик ха[...] жархиба. Теэд тэрэнэй ой[...] хүрөөгүй. Ушар юуб гэ[...] мамонтын бүхэли бэеын [...] яһан газарай гүн дунда бай[...] магад гэжэ шиидхээ. Мэ[...] жэлтэд энээниие малтажа [...] гаг лэ.

Баруун Сибириин тэгш[...] зартахи эртэ урдын гол мү[...] нүүдэй һабануудта мам[...] араг яһан олдодог байна. [...] дэхи гол мүрэнүүд эрье[...] зөөлэхэн элһэ хайрые эди [...] һээр гурбадахи ба дүрбэд[...] үеын шорой гаргажархина.

Иртыш мүрэнэй эрье шад[...] раар ажаһуудаг үхибүүд [...] мэс бэшэ, харин мантан то[...] амитадай араг яһа бэдэрж[...] ошодог байна. Большер[...] тоёхоной һурагшадай ол[...] яһануудаар мамонтын [...] бэе һаядаа хүсэлдүүлэгдэ[...] Үшөө хэдэхэн яһан дуталд[...]

АЮУЛТАЙ ХЭРЭГ

ДЕЛИҺЭЭ Агра ошохо [...] май тэгэндэ Молар Банд [...] багахан тосхон бии юм. Т[...] нице нэгэшье карта дээрэ [...] хогүйт. Гэбэшье аяншала[...] дые газаршалдаг дэбтэр[...] соо энээн тухай ехэ ю[...] бэшэгдэнхэй. Молар Банд [...] юрэ бусын тосхон: эндэ [...] һуудаг хүнүүд могойнүү[...] баридаг гэхэ гү, али [...] нуудые шэбшэдэг байна. И[...] онсо өөрсэ мэргэжэлынь [...] дэн үеһөө уг унгитай юм. [...] лар Банда нютагай 70 бү[...] үгытэй тулюур байда[...] Шэбшэгшэдтэ туһала[...] үзүүлхэ тусхай фонд бии [...] гогдоһон байгаа.

Эндэхи могойшоо тэд[...] хоротой шүдэнүүдыень [...] хаядаггүй. «Могой шүдөө [...] хуулхадаа, хоолһоо гар[...] һулара һуларһаар үхэш[...] юм, — гэжэ энэ тосхондо [...] һуудаг Прабхунатх хөөрэ[...] Бидэ могойнуудта дада[...] хайбди. Могойнууд манай [...] нүүд соо байрладаг. Тэд[...] дунда кобра, питонууд [...] Хорото могой үбэлдөө даа[...] хадаа, унтажа байһан үхиб[...] дэймнай үбэр худар ор[...] нойрсодог юм. Сэхыень [...] бэл, могойн хадхахада, эд[...] хэ эм домтойбди. Теэд [...] бүгэдые үсөөхэн ушарта [...] рэглэдэгбди».

(АПН-ТАСС).

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина. 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-06, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариата — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приемная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

□ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01495. Заказ № 00[...]